

Szakedolgozat

Diszjunkt legrövidebb utak keresése

Zentai Márton

Matematika BSc

Alkalmazott matematikus szakirány

Témavezető: Király Zoltán
egyetemi docens
ELTE TTK Matematika Intézet
Számítógéptudományi Tanszék

ELTE
2022

NYILATKOZAT

Név: Zentai Márton

ELTE Természettudományi Kar, szak: alkalmazott matematikus

NEPTUN azonosító: ABATNC

Szakedolgozat címe:

Diszjunkt legrövidebb utak keresése

A **szakedolgozat** szerzőjeként fegyelmi felelősségem tudatában kijelentem, hogy a dolgozatom önálló szellemi alkotásom, abban a hivatkozások és idézések standard szabályait következetesen alkalmaztam, mások által írt részeket a megfelelő idézés nélkül nem használtam fel.

Budapest, 2022.05.31

---

a hallgató aláírása

Tartalomjegyzék

Köszönetnyilvánítás	4
1. Bevezetés	5
1.1. Diszjunkt útkeresési problémák története	5
1.2. A szakdolgozat célja és felépítése	6
1.3. Alap definíciók és jelölések	6
2. A bementként kapott gráf kezelése	8
2.1. Felesleges élek és csúcsok elhagyása	8
2.2. G összefüggősége	8
3. A geometriai megközelítés és tulajdonságai	10
3.1. A megközelítés bemutatása	10
3.2. Geometriai jelölések	10
3.3. Élek csoportosítása geometriai képük alapján	12
3.4. Alapvető tulajdonságok	12
3.5. Adott csúcson áthaladó legrövidebb út keresése	13
4. Geometriai állítások	15
5. Az algoritmus	22
5.1. Az algoritmus leírása	22
5.2. Az algoritmus futásideje	26
6. Implementáció	28
6.1. Eltérések	28
6.2. Input és output	28
6.3. Példák	29
Irodalomjegyzék	31

Köszönetnyilvánítás

Diplomamunkámért köszönettel tartozom témavezetőmnek, Király Zoltánnak aki az elmúlt hónapokban szakértelmével és észrevételeivel segítette munkámat és a konzultációk során rengeteg tanácsot adott. Külön köszönöm, hogy figyelmembe ajánlotta ezt a témát és hogy segítségére mindig számíthattam.

Hálás vagyok a családomnak, akik türelmükkel és támogatásukkal segítették munkámat.

1. fejezet

Bevezetés

A diszjunkt utak keresése alapvető és széles körben tanulmányozott kombinatorikai és gráfelméleti feladat, melynek sok variációja létezik. A k diszjunkt út probléma (k -DPP) azt kérdezi, hogy egy adott G gráfra és k darab végpont párra : $(s_i, t_i)_{i \in [k]}$ léteznek-e $P_1, P_2, \dots, P_k$ diszjunkt utak, úgy hogy P_i egy s_i -ben kezdődő, t_i -ben végződő út.

Felhasználása kiterjed szállítási hálózatok tervezésére, VLSI elrendezések optimalizálására és nagy méretű kommunikációs hálózatokban előforduló útkeresési problémákra.

1.1. Diszjunkt útkeresési problémák története

Történetileg fontos és sokat kutatott gráfelméleti probléma az ún. 2-DPP, (2 Disjoint Paths Problem) mely azt kérdezi, hogy létezik-e 2 diszjunkt út előre megadott s_1 és t_1 valamint s_2 és t_2 terminálok között. A feladatnak négy fő változata létezik attól függően, hogy a vizsgált G gráf irányított vagy irányítatlan, illetve, hogy a keresett utakra csúcs- vagy éldiszjunkságot követelünk meg, a továbbiakban mi csak a csúcsdiszjunkt esettel foglalkozunk, az éldiszjunkt eset erre könnyedén visszavezethető.

Egy általánosabb probléma, a fent említett k -DPP. Karp 1975-ben megmutatta, hogy k -DPP NP-nehéz, ha k az input része és NP-nehéz marad akkor is, ha inputként síkgráfot kapunk [8]. Régebbi kutatások arra fókuszáltak, hogy meghatározzák a probléma mely verziói oldhatók meg polinomiális időben, például Robertson és Seymour [9] megmutatták, hogy létezik k -DPP feladatot megoldó polinomiális algoritmus (ráadásul $O(n^3)$ futásidejű) feltéve, hogy k konstans. Ezen algoritmus a minorokkal kapcsolatos munkásságok egyik mellékterméke. Ezt az eredményt javította nagyjából 16 évvel később Kawarabayashi et al. [10] egy $O(n^2)$ idejű algoritmus megadásával (k persze itt is fix).

Sajnos irányított esetben a feladat már $k = 2$ esetben is NP-nehéz [11], azonban körmentes irányított gráf esetén ismét polinomiális időben megoldható fix k -ra [11] és lineáris időben megoldható $k = 2$ -re [2], ez utóbbi rendkívül fontos eredmény a szakdolgozat során ismertetett algoritmus szempontjából.

Térjünk rá, a 2-DPP feladat általunk vizsgált speciális verziójára, mikor az utaktól azt is elvárjuk, hogy legrövidebb utak legyenek, ez az ún. 2-DSPP (Disjoint Shortest Paths Problem). Ezt a verziót Eilam-Tzoref [3] vezette be 1998-ban és meg is mutatta, hogy k -DSPP is NP-nehéz, ha k az input része. Ezen túl megadott egy $O(n^8)$ futásidejű, dinamikus programozást használó algoritmust 2-DSPP azon verziójára, melyben az élek pozitív súlyokkal rendelkeznek. Ezt az eredményt javították 2019-ben függetlenül Gottschau et al. [4], illetve

Kobayashi és Sako [5] egy nemnegatív élsúlyokra is működő, polinomiális algoritmus megadásával. Irányított gráfok esetén a kizárólag pozitív élsúlyokat használó verzióra Bérczi és Kobayashi [12] adott polinom idejű algoritmust. Vegyük észre, hogy nemnegatív élsúlyokat megengedve irányított gráf esetén 2-DSPP általánosítása lesz a 2-DPP feladatnak, az utóbbiról pedig tudjuk, hogy NP-nehéz [11], így ebben az esetben 2-DSPP is NP-nehéz.

A szakdolgozatom egy 2020-as eredményre épül [1], mely szerint 2-DSPP irányítatlan, súlyozatlan gráf esetében megoldható $O(nm)$ időben, valamint k -DSPP megoldható $O(kn^{16k \cdot k! + k + 1})$ időben. Meg kell jegyeznünk, hogy az [1] cikk egy elbírálás és lektorálás nélkül megjelent arXiv-cikk, ettől függetlenül, mint cikk hivatkozunk rá. Az ezt megelőző legfrissebb eredmény Akhmedov [6] munkájából származik, aki 2020-ban adott egy dinamikus programozásra épülő algoritmust mely 2-DSPP feladatot pozitív élsúlyok esetén $O(n^7)$ időben oldja meg (a korábbi $O(n^8)$ helyett), a súlyozatlan esetet (amivel itt foglalkozunk) pedig $O(n^6)$ időben. Ehhez képest az [1] cikkben ismertetett $O(nm)$ futásidő jelentős javítás, ezért nagyon fontos ez az eredmény. A korábbi megoldások dinamikus programozásra és bonyolult esetszétválasztásokra épülnek, ezt az általunk vizsgált módszer egy elegáns, geometriai szemlélet bevezetésével helyettesíti.

1.2. A szakdolgozat célja és felépítése

Bár az [1] cikkben ismertetett eredmény nagyon fontos, maga a leírás sok helyen hiányos és nehezen érthető, valamint több lényeges rész bizonyítása hiányzik. Dolgozatom célja a $k = 2$ esetre a hiányzó bizonyítások pótlása, az algoritmust érthetőbb leírása és az algoritmus (kicsit módosított) implementációja.

A 2. fejezetben azzal foglalkozunk, hogy miért tehetjük fel, hogy az inputot a következő alfejezetben megadott formában kapjuk.

A 3. fejezetben a fent említett geometriai szemléletet mutatjuk be, bevezetjük az ehhez kapcsolódó jelöléseket és megemlítjük pár alapvető tulajdonságát. Itt esik még szó pár, az algoritmus során gyakran alkalmazott eljárás módjáról és futásidejéről.

A 4. fejezetben kerül sor az [1] cikkben is szereplő, lényeges állítások bizonyítására, ezek szükségesek az algoritmus helyességének igazolásához.

Az 5. fejezetben ismertetjük magát az algoritmust, bizonyítjuk jóságát. Itt bizonyítjuk azt is, hogy futásideje $O(nm)$.

Végül a 6. fejezetben esik pár szó az algoritmus implementációjáról.

1.3. Alap definíciók és jelölések

2 diszjunkt legrövidebb út probléma (2-DSPP):

Input: $G = (V, E)$ irányítatlan, egyszerű, összefüggő gráf, valamint $s_1, s_2, t_1, t_2 \in V$ csúcsok.

Feladat: P_1, P_2 csúcsdiszjunkt utak megadása, ahol P_1 legrövidebb s_1-t_1 út, P_2 pedig legrövidebb s_2-t_2 út, ha létezik ilyen pár.

Az inputként kapott G gráfra azt is feltehetjük, hogy bármely él benne van legalább egy legrövidebb s_1-t_1 vagy legrövidebb s_2-t_2 útban, ugyanezt feltehetjük a csúcsokra is.

1.3.1. Jelölés: $[n]$ az $\{1, 2, \dots, n\}$ halmazt jelöli, $G = (V, E)$ gráf esetén n a csúcsok, m pedig az élek száma, az egyszerűség kedvéért $V := [n]$.

Út alatt egy $v_0v_1 \dots v_\ell$ csúcssorozatot értünk, melyre igaz, hogy semelyik csúcs nem ismétlődik és v_{i-1}, v_i csúcsok között létezik él G -ben. Ezen út hossza ℓ . Tetszőleges $u, v \in V$ csúcsokra $d(u, v)$ jelölje az u, v csúcsokat összekötő legrövidebb út hosszát, $\deg(u)$ jelölje u csúcs fokszámát. Ha P egy út és $u, v \in P$, akkor $P[u, v]$ jelölje a P út u -tól v -ig tartó részútját, valamint P hosszát jelölje $|P|$.

Azt mondjuk, hogy P_1 egy 1-út, ha P_1 egy $d(s_1, t_1)$ hosszú s_1 - t_1 út. Hasonlóan P_2 egy 2-út, ha P_2 egy $d(s_2, t_2)$ hosszú s_2 - t_2 út.

Az $u \in V$ csúcsra azt mondjuk, hogy 1-csúcs, ha létezik olyan 1-út mely tartalmazza u -t, u 2-csúcs, ha létezik olyan 2-út mely tartalmazza u -t, végül u 1-2-csúcs, ha u egyszerre 1-csúcs és 2-csúcs.

Ugyanezt a jelölést az élekre is bevezetjük, $uv \in E$ él 1-él ha $\exists P_1$ 1-út, hogy $uv \in P_1$, 2-él ha $\exists P_2$ 2-út, hogy $uv \in P_2$ és 1-2-él ha egyszerre 1-él és 2-él. Végül egy csúcs fontos ha 1-csúcs vagy 2-csúcs, egy él fontos ha 1-él vagy 2-él.

1.3.2. Megjegyzés: Tehát röviden úgy is mondhatnánk, hogy G -ről feltehető, hogy csak fontos élekből és csúcsokból áll.

2. fejezet

A bementként kapott gráf kezelése

2.1. Felesleges élek és csúcsok elhagyása

A feladat formális kimondása során feltettük, hogy az inputként kapott G gráf bármely csúcsa és bármely éle fontos. Ebben az alfejezetben vizsgáljuk meg, hogy hogyan kellene eljárunk ha ezt nem tennénk fel.

Nevezzük most az inputként kapott gráfot G_0 -nak, így is jelezve, hogy erre a gráfra csak azt tesszük fel, hogy összefüggő és egyszerű. G_0 csúcs és élhalmaza V_0 és E_0 , $u, v \in V_0$ csúcsok G_0 -beli távolságát jelölje $d_0(u, v)$. Célunk a G_0 alapján előállítani egy G már csak fontos csúcsokból és élekből álló gráfot úgy, hogy a 2-DSPP pontosan ugyanakkor oldható meg a G_0 és G gráfokon. Ezzel támasztjuk alá, hogy a G -re jogosak a feltételezéseink.

Négy szélességi keresés segítségével $\forall u \in V_0$ csúcsra meghatározzuk $d_0(s_1, u)$, $d_0(s_2, u)$, $d_0(u, t_1)$ és $d_0(u, t_2)$ távolságokat. Ezen távolságok segítségével könnyedén jellemezhetjük az 1-éleket és 2-éleket G_0 -ban.

2.1.1. Lemma: $uv \in E_0$ 1-él G_0 -ban $\Leftrightarrow d_0(s_1, u) + 1 + d_0(v, t_1) = d_0(s_1, t_1)$ vagy $d_0(s_1, v) + 1 + d_0(u, t_1) = d_0(s_1, t_1)$.

2-éleket hasonlóan lehet jellemezni, így egy élről konstans időben eldönthető, hogy fontos-e. Könnyű látni azt is, hogy ezután G_0 -ban pontosan azok a csúcsok nem fontosak, amelyekre nem illeszkedik fontos él.

2.2. G összefüggősége

G legyen az a gráf melyet a G_0 -ból úgy kapunk, hogy csak a fontos éleket és csúcsokat tartjuk meg, a többit elhagyjuk. Ekkor G -nek persze bármely csúcsa és éle fontos és teljesül rá, hogy a G gráfon pontosan akkor oldható meg 2-DSPP, ha a G_0 gráfon megoldható.

2.2.1. Megjegyzés: Meg kell említenünk azonban, hogy előfordulhat, hogy G nem lesz összefüggő (élek és csúcsok elhagyása miatt).

Mivel s_1 és t_1 között létezik legrövidebb út (mivel G_0 összefüggő) és ennek minden éle 1-él, ezért ezek a csúcsok G -n belül is ugyanazon komponensen belül lesznek, ugyanez igaz s_2 és

t_2 csúcsokra. Olyan $K \subset V_0$ komponense nem lehet G -nek melyben s_1 , s_2 , t_1 és t_2 csúcsok közül egyik sem szerepel, hiszen ekkor K -ban nem szerepelhet fontos csúcs.

Tehát G vagy összefüggő vagy 2 komponensből áll úgy, hogy s_1 és t_1 csúcsok az egyik, s_2 és t_2 csúcsok a másik komponensbe esnek. Ekkor 2 darab egymástól független szélességi kereséssel található P_1 1-út és P_2 2-út és ezek szükségképpen csúcsdiszjunktak is lesznek. Ez esetben P_1 és P_2 kiírása után leállhatunk.

G -ről tehát jogosak a feltételezéseink, hiszen $O(m)$ időben tetszőleges G_0 egyszerű, összefüggő gráfot át tudunk alakítani csak fontos éleket és csúcsokat tartalmazó gráffá, a 2-DSPP megoldhatóságára invariáns módon (vagy a feladatot $O(m)$ időben a 2.1.2 megjegyzésnek megfelelő módon megoldjuk).

3. fejezet

A geometriai megközelítés és tulajdonságai

3.1. A megközelítés bemutatása

A továbbiakban alkalmazott módszerek, illetve az algoritmus átláthatósága érdekében vezessük be egy geometriai leképezést, melynek tulajdonságait és jelöléseit felhasználva nagy mértékben egyszerűsödik az egyébként csak a gráfon definiált feladat, valamint a későbbi állítások nagy része is erősen használja ezen geometriai leképezés ebben a fejezetben ismertetett tulajdonságait.

Helyezzük el a gráf csúcsait a síkon a következő módon: Egy u csúcs kerüljön a $(d(u, s_1), d(u, s_2))$ koordinátájú pontba, egy él képe legyen a két végpontjának képét összekötő szakasz. Erre a leképezésre vezessünk be formális jelölést. Legyen $\varphi : V \rightarrow \mathbb{R}^2$ függvény a csúcsok leképezését megadó függvény, azaz $\varphi(u) = (d(u, s_1), d(u, s_2))$.

Ezek az értékek minden csúcsra kiszámolhatók összesen $O(m + n)$ időben két szélességi keresés segítségével. Még két szélességi kereséssel a t_1 és t_2 pontoktól való távolság is kiszámolható, ezekre azért van szükség, hogy meg tudjuk állapítani mely csúcsok 1-csúcsok vagy 2-csúcsok (élekre ugyanez).

3.1.1. Megjegyzés: Ekkor előfordulhat, hogy két különböző gráfcúcs ugyanolyan távolságra van az s_1 és s_2 csúcsoktól, így képük ugyanaz lesz, azaz $u \neq v$ esetén $\varphi(u) = \varphi(v)$ lehetséges. Különböző élek képei is eshetnek egybe, viszont $\varphi(u) \neq \varphi(v)$ esetén persze $u \neq v$ következik.

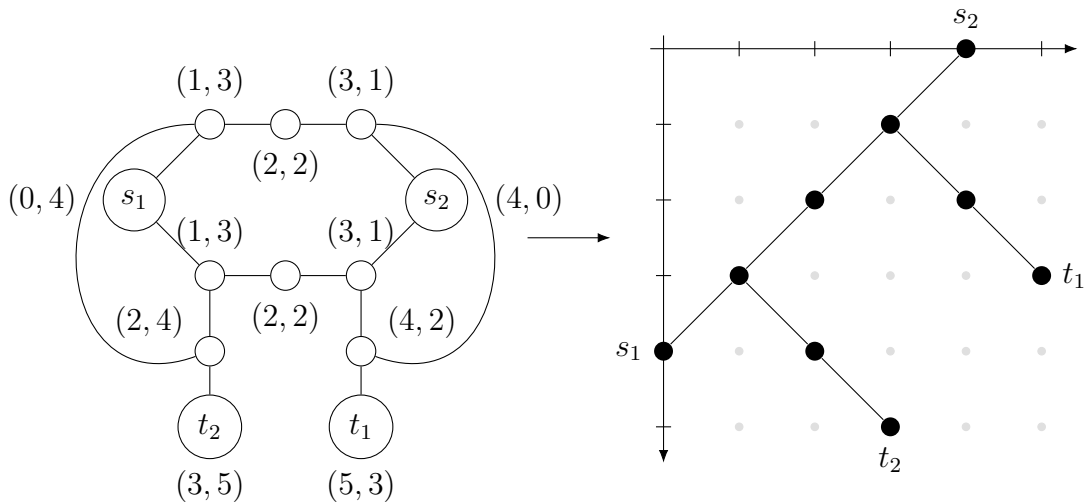
A geometriai leképezés bevezetésével újabb jelölésekre van szükségünk.

3.2. Geometriai jelölések

Az átláthatóság érdekében legyen $\mathbf{u} = \varphi(u)$ és $\varphi(\mathbf{u})^{-1}$ legyen azon csúcsok halmaza melyekre $\varphi(u) = \mathbf{u}$. A $\mathbf{z} \in \mathbb{R}^2$ pont 1-pont, ha létezik $u \in V$ 1-csúcs, melyre $\mathbf{u} = \mathbf{z}$, azaz $\varphi(\mathbf{z})^{-1}$ tartalmaz 1-csúcsot. Hasonlóan $\mathbf{z}$ 2-pont, ha $\varphi(\mathbf{z})^{-1}$ tartalmaz 2-csúcsot és $\mathbf{z}$ 1-2-pont, ha 1-pont és 2-pont egyszerre.

$\mathbf{V}$ legyen azon $\mathbf{z} \in \mathbb{R}^2$ pontok halmaza melyekre $\varphi(\mathbf{z})^{-1} \neq \emptyset$, azaz egész koordinátájú pontok (rácspontok) halmaza melyekhez tartozik gráfcúcs. Egy $\mathbf{z} \in \mathbb{R}^2$ pont első koordinátáját jelölje $x(\mathbf{z})$, második koordinátát pedig $y(\mathbf{u})$.

$\mathbf{u}, \mathbf{v} \in \mathbf{V}$ esetén $(\mathbf{u} \diamond \mathbf{v})$ jelölje a $\{\mathbf{z} \in \mathbb{R}^2 : \|\mathbf{u} - \mathbf{z}\|_\infty + \|\mathbf{z} - \mathbf{v}\|_\infty \leq \|\mathbf{u} - \mathbf{v}\|_\infty\}$ halmazt,

3.1. ábra. Geometriai leképezés bemutatása egy példán

mely nem más, mint egy zárt téglalap, melynek szemközti csúcsai $\mathbf{u}$ és $\mathbf{v}$, valamint oldalai 45-fokos szöget zárnak be a tengelyekkel.

Az $\mathbf{u} \in \mathbf{V}$ ponthoz definiálunk négy területet, melyeket jelöléseik legyenek $\mathbf{E}(\mathbf{u})$, $\mathbf{D}(\mathbf{u})$, $\mathbf{NY}(\mathbf{u})$ és $\mathbf{K}(\mathbf{u})$ (az égtájaknak megfelelően). Ezek legyenek szemléletesen az $\mathbf{u}$ szögcsúcsú, rendre függőlegesen felfelé és lefelé és vízszintesen balra és jobbra mutató 90-fokos zárt szögtartományok, melyek szögcsúcsai a tengelyekkel 45-fokos szöget zárnak be a 3.2 ábrán illusztrált módon. Formálisan adjunk meg ezeket a halmazokat az egyértelműség érdekében :

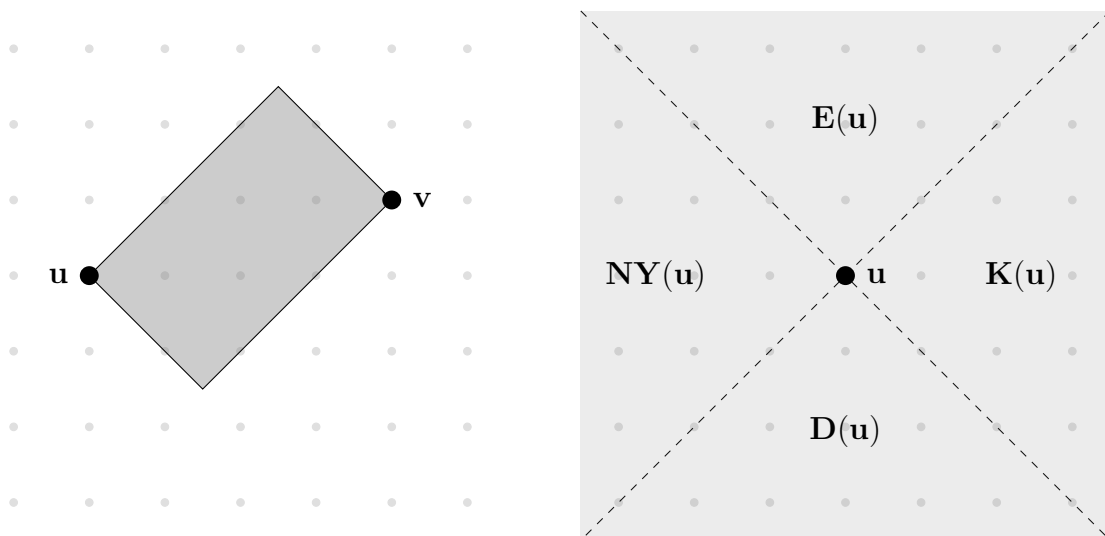
$$\mathbf{E}(\mathbf{u}) = \{\mathbf{z} \in \mathbb{R}^2 : y(\mathbf{u}) - y(\mathbf{z}) \geq |x(\mathbf{z}) - x(\mathbf{u})|\}$$

$$\mathbf{D}(\mathbf{u}) = \{\mathbf{z} \in \mathbb{R}^2 : y(\mathbf{z}) - y(\mathbf{u}) \geq |x(\mathbf{z}) - x(\mathbf{u})|\}$$

$$\mathbf{NY}(\mathbf{u}) = \{\mathbf{z} \in \mathbb{R}^2 : x(\mathbf{u}) - x(\mathbf{z}) \geq |y(\mathbf{z}) - y(\mathbf{u})|\}$$

$$\mathbf{K}(\mathbf{u}) = \{\mathbf{z} \in \mathbb{R}^2 : x(\mathbf{z}) - x(\mathbf{u}) \geq |y(\mathbf{z}) - y(\mathbf{u})|\}$$

Végül ha P egy út, legyen $\mathbf{P} \subset \mathbb{R}^2$ az a töröttvonal mely a $\{\mathbf{z} \in \mathbf{V} : \exists u \in P, \text{ melyre } \mathbf{u} = \mathbf{z}\}$ halmaz pontjait köti össze a P szerinti sorrend szerint.

3.2. ábra. $(\mathbf{u} \diamond \mathbf{v})$ és $\mathbf{E}(\mathbf{u})$, $\mathbf{D}(\mathbf{u})$, $\mathbf{NY}(\mathbf{u})$ és $\mathbf{K}(\mathbf{u})$ területek szemléltetése

3.2.1. Megjegyzés: Egy $\mathbf{z} \in \mathbb{R}^2$ pont tehát pontosan akkor 1-pont, ha létezik olyan P_1 1-út,

melyre $\mathbf{z} \in \mathbf{P}_1$, azaz a P_1 -hez tartozó töröttvonal áthalad a $\mathbf{z}$ ponton.

3.2.2. *Megjegyzés:* Előfordulhat, hogy $\mathbf{u}, \mathbf{v} \in \mathbf{V}$ esetén $(\mathbf{u} \diamond \mathbf{v})$ egy szakasz lesz csak, ez akkor áll fenn, mikor $\mathbf{u}$ és $\mathbf{v}$ ugyanarra az 1 vagy -1 meredekségű egyenesre esnek.

3.3. Élek csoportosítása geometriai képük alapján

Soroljuk G éleit geometriai képük alapján 4 osztályba:

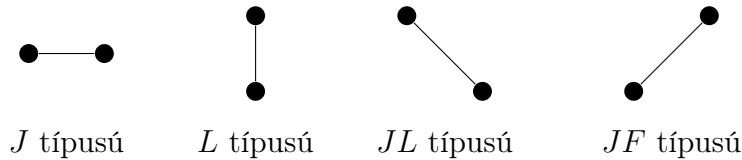
J típusú : Az él végpontjai (x, y) és $(x + 1, y)$ pontok, azaz vízszintes (jobbra) él

L típusú : Az él végpontjai (x, y) és $(x, y + 1)$ pontok, azaz függőleges (lefelé) él

JL típusú - Az él végpontjai (x, y) és $(x + 1, y + 1)$ pontok, azaz jobbra-le irányban álló él

JF típusú - Az él végpontjai (x, y) és $(x + 1, y - 1)$ pontok, azaz jobbra-fel irányú él

Olyan él, mely két végpontjának képe megegyezik, nem létezhet G -ben hiszen ez nem lehetne se 1-él se 2-él (mivel nem növeli a távolságot s_1 vagy s_2 csúcstól).

3.3. ábra. A 4 lehetséges éltípus

3.3.1. *Megjegyzés:* Bármely él valamelyik osztály tagja kell hogy legyen, hiszen szomszédos csúcsok távolsága maximum 1-gyel térhet el egy tetszőleges harmadik csúcstól, így s_1 és s_2 csúcsoktól is, azaz az x és y koordináták maximum 1-gyel nőhetnek/csökkenhetnek.

3.4. Alapvető tulajdonságok

Mondjuk ki pár könnyen látható tulajdonságát a geometriai leképezésnek. Ezek fő célja az, hogy a későbbi ábrákat alátámasszák (pl. s_1 és s_2 miért úgy helyezkednek el mindig), de párat a későbbi bizonyításokban is felhasználunk.

3.4.1. Tulajdonság: Az $\mathbf{s}_1$ és $\mathbf{s}_2$ pontok az origótól ugyanolyan távolságra helyezkednek el az x , illetve y tengelyeken, mivel $\mathbf{s}_1 = (0, d(s_1, s_2))$ és $\mathbf{s}_2 = (d(s_1, s_2), 0)$. Ezt a két rácspontot a leképezés után mindig egyenes vonal köti össze, mivel G összefüggő, így létezik legrövidebb s_1 - s_2 út, ennek éleinek képe pedig egy $\mathbf{s}_1\mathbf{s}_2$ szakasz.

3.4.2. Tulajdonság: Legyen P_1 1-út, P_2 2-út. Ekkor P_1 csúcsainak képeinek x -koordinátái szigorúan monoton növekvőek P_1 -en végighaladva s_1 -től t_1 -ig. Ennek oka, hogy az 1-utak $d(s_1, t_1) + 1$ csúcsból állnak, $x(\mathbf{s}_1) - x(\mathbf{t}_1) = d(s_1, t_1)$ és 2 szomszédos csúcs x -koordinátája közötti eltérés maximum 1 lehet. P_2 esetén az y -koordináták növekednek.

Ezek alapján $\mathbf{P}_1$ csak J, JL és JF típusú, $\mathbf{P}_2$ pedig csak L, JL és JF típusú élekből állhat. Ebből következik, hogy $\mathbf{P}_1 \cap \mathbf{P}_2$ pedig csak JF és JL típusú élekből állhat.

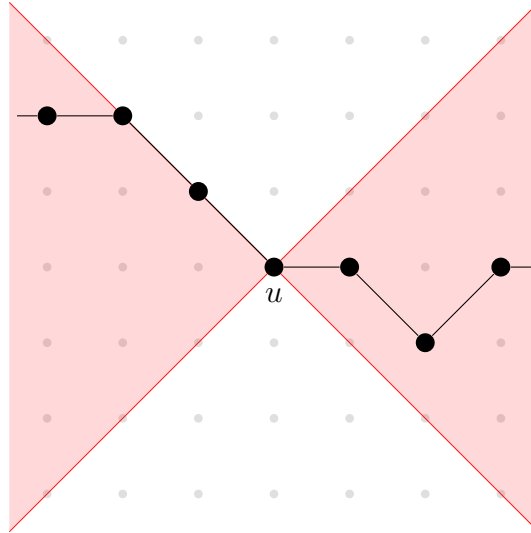
3.4.3. *Megjegyzés:* Ha a metszetben létezik JL típusú él, azt mindkét út ugyanabban az irányban használja, míg ha a metszetben JF típusú él létezik akkor azt P_1 jobbra-fel, P_2 pedig balra-le irányokban használják.

3.4.4. **Állítás:** Legyen P_1 1-út, $u \in P_1$ tetszőleges csúcs. Ekkor $\mathbf{P}_1[\mathbf{s}_1, \mathbf{u}] \subseteq \mathbf{NY}(\mathbf{u})$ és $\mathbf{P}[\mathbf{u}, \mathbf{t}_1] \subseteq \mathbf{K}(\mathbf{u})$. Az állítás persze P_2 -re 2-útra is érvényes, $\mathbf{E}(\mathbf{u})$ és $\mathbf{D}(\mathbf{u})$ szögtartományokkal.

Bizonyítás: Tudjuk, hogy P_1 -en végighaladva a csúcsok x -koordinátája szigorúan monoton nő. Mivel a koordináták maximum 1-el változhatnak lépésenként, ezért bármely $v \in P_1$ csúcsra az u és v csúcsok y -koordinátája közötti eltérés legfeljebb annyi lehet, mint az x -koordinátájuk közötti eltérés, tehát $|x(\mathbf{u}) - x(\mathbf{v})| \geq |y(\mathbf{u}) - y(\mathbf{v})|$ egyenlőtlenség áll fenn, azaz bármely $w \in P_1$ csúcsra amire $x(\mathbf{u}) \geq x(\mathbf{w})$ az $x(\mathbf{u}) - x(\mathbf{w}) \leq |y(\mathbf{u}) - y(\mathbf{w})|$ egyenlőtlenség, és bármely $z \in P_1$ csúcsra amire $x(\mathbf{z}) \geq x(\mathbf{u})$ az $x(\mathbf{z}) - x(\mathbf{u}) \geq |y(\mathbf{u}) - y(\mathbf{z})|$ egyenlőtlenség teljesül.

Ezek az egyenlőtlenségek pontosan megfelelnek az $\mathbf{K}(\mathbf{u})$ és $\mathbf{NY}(\mathbf{u})$ halmazokat megadó egyenlőtlenségekkel.

A bizonyítás P_2 esetén nagyon hasonló. □

3.4. ábra. Az út többi része csak a pirossal jelölt szögtartományokon belül lehet.

3.5. Adott csúcson áthaladó legrövidebb út keresése

Az algoritmus során szükségünk lesz arra, hogy egy adott $v \in V$ 1-csúcsához megadjunk egy olyan P_1 1-utat, hogy $v \in P_1$.

3.5.1. **Állítás:** Legyen adott $v \in V$ 1-csúcs, ekkor $O(m)$ időben megadható egy P_1 1-út, mely tartalmazza a v csúcsot.

Bizonyítás: v szomszédjai közül könnyen találunk olyan u és w 1-csúcsokat, melyekre $x(\mathbf{u}) + 1 = x(\mathbf{v}) = x(\mathbf{w}) - 1$. A v csúccsal szomszédos csúcsokon végighaladva ellenőrizzük, hogy az adott csúcs 1-típusú-e, illetve, hogy az x -koordinátája 1-el nagyobb vagy kisebb-e, mint $x(\mathbf{v})$.

Mivel u 1-csúcs, így létezik rajta áthaladó 1-út, így u és w is biztosan léteznek, legfeljebb $\deg(v)$ darab csúcs vizsgálata után meg is találjuk őket.

Ezt hasonló módon folytatjuk, csökkenő x -koordinátát keresve u -ból és növekvő x -koordinátát keresve w -ból, egészen addig míg elérjük s_1 -et, illetve t_1 -et, a kapott út hossza $d(s_1, t_1)$ lesz és áthalad a v -csúcson, ezt volt a célunk.

Összesen legfeljebb $\sum_{v \in V} \deg(v) = 2 \cdot m$ csúcsot vizsgáltunk meg, egyenként konstans időben, így $O(m)$ időben találunk kívánt utat. $\square$

3.5.2. Következmény: Ezek alapján $uv \in E$ 1-élhez is könnyen található $O(m)$ időben 1-út mely tartalmazza uv élt. Ekkor u és v csúcsok 1-csúcsok és feltehetjük, hogy $x(u) < x(v)$. Az előző állítás értelmében $O(m)$ időben találunk P' és P'' 1-utakat rajtuk keresztül, ekkor pedig $P'[s_1, u]$ és $P''[v, t_1]$ utak összefűzésével olyan 1-utakat kapunk, mely áthalad az uv élen.

3.5.3. Megjegyzés: Az állítások persze 2-csúcsokkal és 2-úttal is érvényes, a bizonyítások nagyon hasonlóak.

4. fejezet

Geometriai állítások

Ebben a fejezetben kimondunk néhány állítást, melyek elengedhetetlenek az algoritmus helyességének bizonyítása során. Ahogyan az algoritmus is, ezen állítások és bizonyítások is főként a geometriai kép tulajdonságaival foglalkoznak, főként azt vizsgáljuk, hogy ha létezik P_1 1-út és P_2 2-út, melyek csúcdiszjunktak, akkor $\mathbf{P}_1$ és $\mathbf{P}_2$, valamint a $\mathbf{P}_1 \cap \mathbf{P}_2$ metszet hogyan helyezkedhetnek el síkon.

4.1. Lemma: $\forall u, v \in V : \|\mathbf{u} - \mathbf{v}\|_\infty \leq d(u, v)$, azaz a síkon, max norma szerinti távolsága két csúcsnak nem lehet nagyobb, mint távolságuk a gráfban.

Bizonyítás: Legyen P egy legrövidebb u - v út, melynek élhalmaza E_P . Bármely wz E_P -beli élre igaz, hogy $\|\mathbf{w} - \mathbf{z}\|_\infty \leq 1$ (ez triviális), így a háromszög egyenlőtlenség miatt $\|\mathbf{u} - \mathbf{v}\|_\infty \leq \sum_{e \in E_P} 1 = d(u, v)$. $\square$

4.2. Állítás: Legyen P_1 egy 1-út, ekkor $\forall u \in P_1$ csúcs esetén $\mathbf{u} \in (\mathbf{s}_1 \diamond \mathbf{t}_1)$, azaz a P_1 út csúcsait φ az $(\mathbf{s}_1 \diamond \mathbf{t}_1)$ téglalapon belülre képezi.

Bizonyítás: A P_1 -beli csúcsok mind 1-csúcsok és egy $u \in V$ csúcs pontosan akkor 1-csúcs, ha $d(s_1, u) + d(u, t_1) = d(s_1, t_1)$, így ezt és az előző lemmát felhasználva $\|\mathbf{s}_1 - \mathbf{u}\|_\infty + \|\mathbf{u} - \mathbf{t}_1\|_\infty \leq d(s_1, u) + d(u, t_1) = d(s_1, t_1) = \|\mathbf{s}_1 - \mathbf{t}_1\|_\infty$, így tetszőleges $u \in P_1$ csúcsra $\mathbf{u} \in (\mathbf{s}_1 \diamond \mathbf{t}_1)$.

Egy kevésbé formális, de talán szemléletesebb indoklás lehet a következő. Bármely $u \in P_1$ csúcsra a 3.4.4 állítás miatt $\mathbf{u} \in \mathbf{K}(\mathbf{s}_1)$ és $\mathbf{u} \in \mathbf{NY}(\mathbf{t}_1)$. Könnyen látható, hogy mivel $\mathbf{t}_1 \in \mathbf{K}(\mathbf{s}_1)$ és $\mathbf{s}_1 \in \mathbf{NY}(\mathbf{t}_1)$, ezért $\mathbf{K}(\mathbf{s}_1) \cap \mathbf{NY}(\mathbf{t}_1) = (\mathbf{s}_1 \diamond \mathbf{t}_1)$, így $\mathbf{u} \in (\mathbf{s}_1 \diamond \mathbf{t}_1)$ is teljesül. $\square$

4.3. Megjegyzés: Ekkor persze $\mathbf{P}_i \subseteq (\mathbf{s}_i \diamond \mathbf{t}_i)$ is teljesül, hiszen az élek képei csak egyenes szakaszok lehetnek és $(\mathbf{s}_i \diamond \mathbf{t}_i)$ konvex.

4.4. Lemma: Az $(\mathbf{s}_1 \diamond \mathbf{t}_1)$ és $(\mathbf{s}_2 \diamond \mathbf{t}_2)$ téglalapok nem lehetnek diszjunktak, azaz $(\mathbf{s}_1 \diamond \mathbf{t}_1) \cap (\mathbf{s}_2 \diamond \mathbf{t}_2) \neq \emptyset$.

Bizonyítás: Mivel minden él fontos, így minden csúcs vagy él képe az $(\mathbf{s}_1 \diamond \mathbf{t}_1) \cup (\mathbf{s}_2 \diamond \mathbf{t}_2)$ területen belülre esik, ekkor viszont tetszőleges Q legrövidebb s_1 - s_2 út képét vizsgáljuk (ez létezik, mivel G összefüggő). $\mathbf{Q}$ nem más, mint az $\mathbf{s}_1\mathbf{s}_2$ szakasz és $\mathbf{Q} \subseteq ((\mathbf{s}_1 \diamond \mathbf{t}_1) \cup (\mathbf{s}_2 \diamond \mathbf{t}_2))$, így $(\mathbf{s}_1 \diamond \mathbf{t}_1) \cap (\mathbf{s}_2 \diamond \mathbf{t}_2)$ nem lehet üres. $\square$

4.5. Lemma: Legyen P_1 egy 1-út, P_2 pedig egy 2-út. Ekkor $\mathbf{P}_1 \cap \mathbf{P}_2$ lehet üres, egyetlen pont vagy egyetlen olyan szakasz mely a tengelyekkel 45-fokos szöveget zár be. Úgy is mondhatnánk,

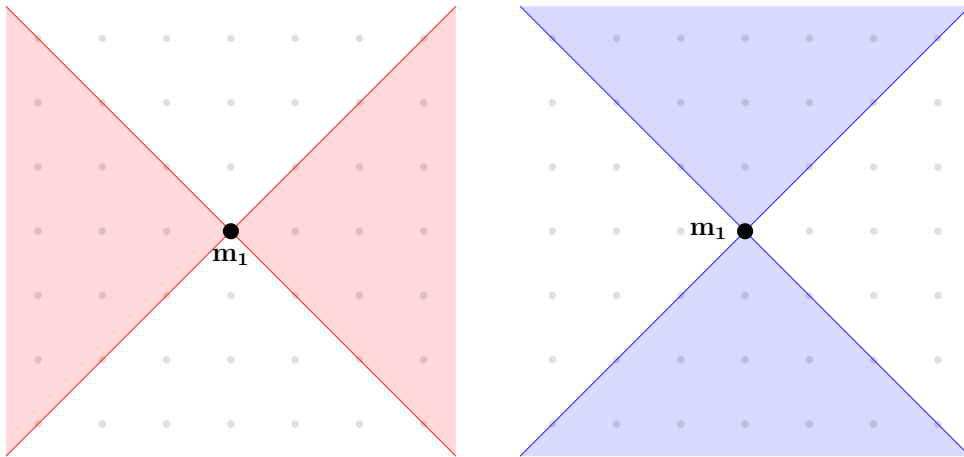
hogy ha $|\mathbf{P}_1 \cap \mathbf{P}_2| > 1$ akkor nem tartalmazhat egyszerre JL és JF típusú élt, továbbá a metszet összefüggő a síkon (A 3.4.2 tulajdonság szerint a metszetben csak JL és JF típusú élek lehetnek).

Bizonyítás: Tegyük fel, hogy a metszet nem üres és nem is egyetlen pont. Nem nehéz látni, hogy ekkor $\mathbf{P}_1 \cap \mathbf{P}_2$ tartalmaz legalább 2 darab 1-2-pontot is, legyen egy ilyen pont $\mathbf{m}_1$ (mivel egy 1-út és egy 2-út metszetéről beszélünk, ezért a metszetben lévő $\mathbf{V}$ -beli csúcsok mindegyike 1-2-pont. A 3.4.4 állításból következik, hogy $\mathbf{P}_1 \subseteq \mathbf{NY}(\mathbf{m}_1) \cup \mathbf{K}(\mathbf{m}_1)$ és $\mathbf{P}_2 \subseteq \mathbf{E}(\mathbf{m}_1) \cup \mathbf{D}(\mathbf{m}_1)$. Ebből adódik, hogy a metszet tetszőleges $\mathbf{V}$ -beli pontjára igaz, hogy a metszet többi része csak az adott ponton keresztül haladó 1 és -1 meredekségű egyeneseken helyezkedhet el, hiszen $\mathbf{P}_1 \cap \mathbf{P}_2 \subseteq (\mathbf{NY}(\mathbf{m}_1) \cup \mathbf{K}(\mathbf{m}_1)) \cap (\mathbf{E}(\mathbf{m}_1) \cup \mathbf{D}(\mathbf{m}_1))$, ahol a jobb oldal pontosan az előbb említett 2 egyenes, a továbbiakban ezt jelölje $\mathbf{X}(\mathbf{m}_1)$.

Legyen az $\mathbf{m}_2$ a $\mathbf{P}_1 \cap \mathbf{P}_2$ a metszet egy $\mathbf{m}_1$ -től különböző 1-2-pontja (ilyen biztosan létezik). Tudjuk, hogy $\mathbf{P}_1 \cap \mathbf{P}_2 \subseteq \mathbf{X}(\mathbf{m}_2)$ is igaz, így a metszet kénytelen $\mathbf{X}(\mathbf{m}_1) \cap \mathbf{X}(\mathbf{m}_2)$ halmazon belül lenni, mely már csak egy egyenes lehet.

Innen már az is könnyen adódik, hogy a metszet egyetlen szakasz lehet, mivel ha két 1-2-pont ugyanazon a ± 1 meredekségű egyenesen helyezkednek el, akkor bármely mindkét pontot tartalmazó P 1-út (vagy 2-út) képe tartalmazza a két pontot összekötő szakaszt is (a monoton x -, illetve y -koordináták miatt).

□

4.1. ábra. $\mathbf{P}_1$ csak a piros, $\mathbf{P}_2$ pedig csak a kék területen belül helyezkedhet el.

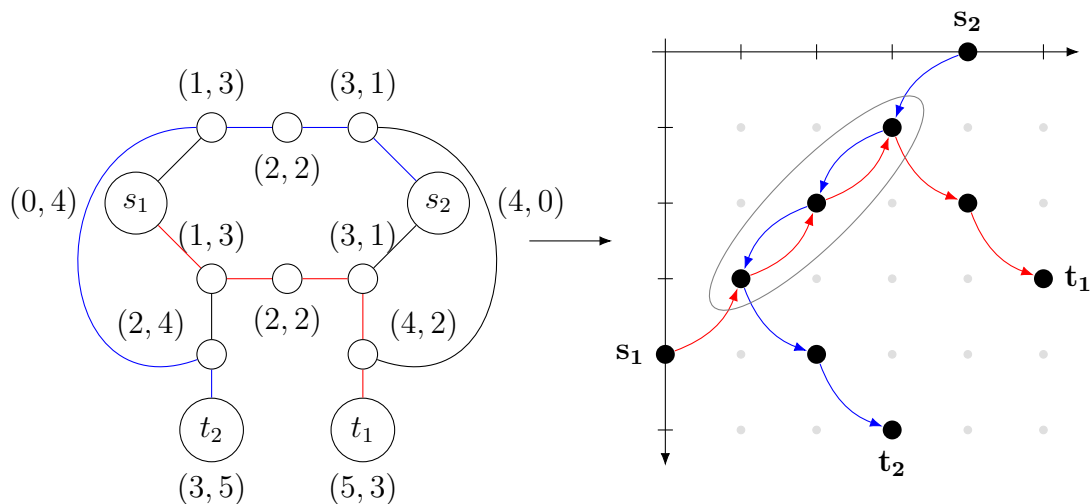
4.6. Állítás: Tegyük fel, hogy létezik P_1 1-út és P_2 2-út, melyekre $\mathbf{P}_1 \cap \mathbf{P}_2$ tartalmaz JF típusú élt. Ekkor $s_1^* = s_1$, $s_2^* = t_2$, $t_1^* = t_1$, $t_2^* = s_2$ végpontokat bevezetve, a gráfot most az s_1^* és s_2^* csúcsoktól való távolságok alapján ábrázolva, a P_1 út $\mathbf{P}_1^*$ képének és P_2 út $\mathbf{P}_2^*$ képének $\mathbf{P}_1^* \cap \mathbf{P}_2^*$ metszetében már nem lesz JF típusú él.

Bizonyítás: Ha $u, v \in V$ 2-csúcsok akkor $d(u, s_2) + d(u, s_2^*) = d(s_2, t_2)$ egyenlet teljesül, azaz a csere hatására bármely 2-pont tükröződik az $x = \frac{d(s_2, t_2)}{2}$ egyenletű egyenesre, tehát bármely 2-élnek megfelelő szakasz is erre az egyenesre tükröződik. Így bármely JF típusú 2-él a csere után JL típusú lesz. Mivel feltettük, hogy a $\mathbf{P}_1 \cap \mathbf{P}_2$ metszet tartalmaz JF típusú élt és a metszeten belül csak 2-él képe lehet, így ennek az élnek képe tükrözés után JL típusú lesz. Ezek alapján az új $\mathbf{P}_1^* \cap \mathbf{P}_2^*$ metszet tartalmaz JL típusú élt, ekkor pedig a 4.5 lemma alapján JF típusút már nem tartalmazhat.

□

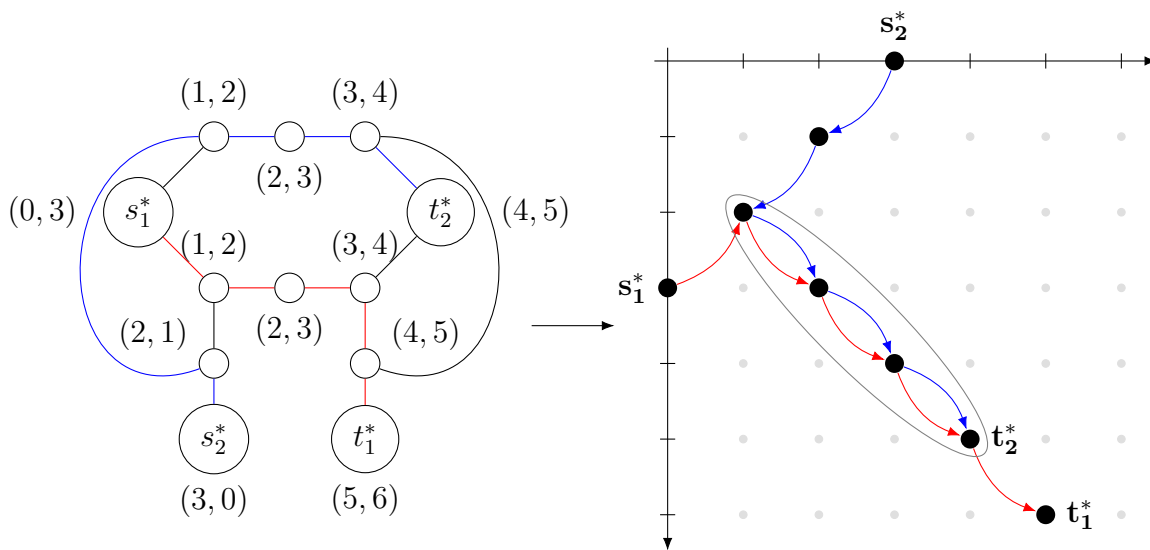

4.7. Példa: Nézzünk meg egy példát s_2 és t_2 szerepeinek cseréjére a már korábban is ábrázolt példagráfon.

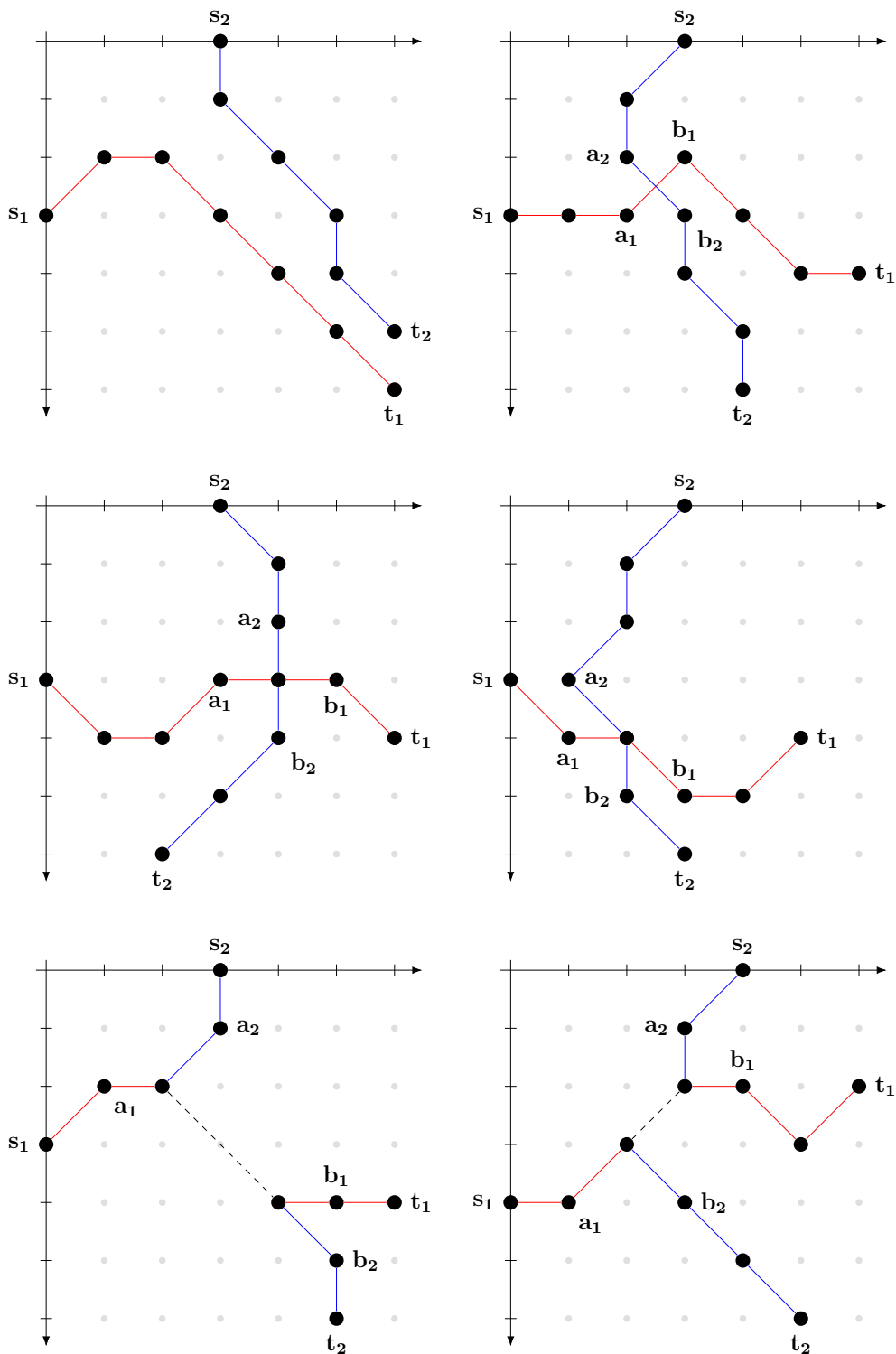
4.2. ábra. Eredeti geometriai kép, pirossal jelöljük P_1 -et, kékkel P_2 -t. A jobb oldalon látható, hogy a metszet csak JF -típusú élekből áll.

Cseréljük meg most s_2 és t_2 csúcsokat, számoljuk újra a távolságokat. Az alábbi ábrán látszik, hogy az így kapott metszet már nem tartalmaz JF -típusú élt.

4.3. ábra. Csere után a metszetben nincs JF -típusú él.

4.8. Definíció: Legyen P_1 1-út és P_2 2-út úgy, hogy ez a két út csúcdiszjunkt, P_1 -et az $s_1 \rightarrow t_1$, P_2 -t pedig az $s_2 \rightarrow t_2$ irányban képzeljük el. Legyen $\mathbf{M} = \mathbf{P}_1 \cap \mathbf{P}_2 \neq \emptyset$ és legyen $a_i \in V$ a P_i út utolsó olyan csúcsa, melynek képe még a metszet előtt helyezkedik el, $b_i \in V$ pedig az első, aminek képe a metszet után. Ha $\mathbf{M} \neq \emptyset$, azaz P_1 és P_2 képeinek metszete nem üres, akkor ezek a csúcsok léteznek.

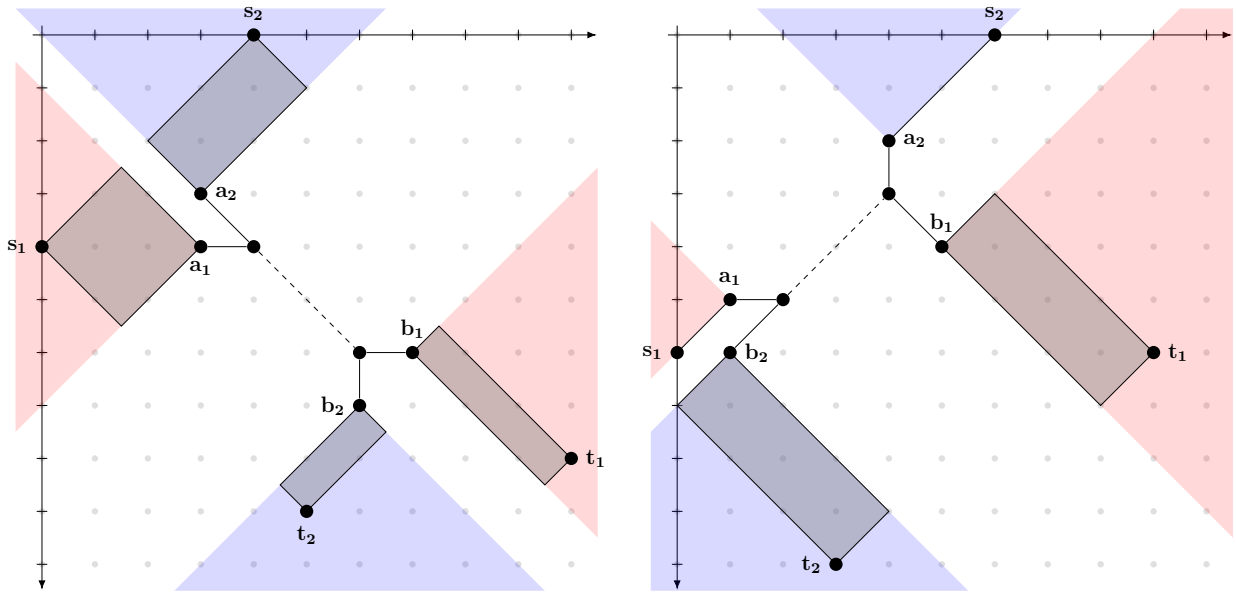
4.4. ábra. a_1, a_2, b_1 és b_2 pontok elhelyezkedése $P_1 \cap P_2$ -től függően. *Bal-fent* : A metszet üres, így az említett csúcsok nem léteznek. *Jobb-fent* : A metszet nem tartalmaz egész koordinátájú pontot, így egyetlen, négy darab rácspont közötti pontból áll. *Bal-középen és jobb-középen* : A metszet egyetlen rácspontból áll. *Bal-lent és jobb-lent* : A metszet tartalmaz több egész koordinátájú pontot is (azaz V -beli pontot).

4.9. Állítás: Tegyük fel, hogy létezik P_1 1-út és P_2 2-út, melyekre $P_1 \cap P_2 \neq \emptyset$. Ekkor a 4.8 definícióban használt jelöléseket használva : $(s_1 \diamond a_1)$, $(b_1 \diamond t_1)$, $(s_2 \diamond a_2)$ és $(b_2 \diamond t_2)$ téglalapok

páronként diszjunktak.

Bizonyítás: Összesen 6 darab téglalap-párra kellene megmutatnunk, hogy diszjunktak, ezek közül $(s_1 \diamond a_1) \cap (b_1 \diamond t_1) = \emptyset$ és $(s_2 \diamond a_2) \cap (b_2 \diamond t_2) = \emptyset$ esetek az x , illetve y -koordináták monotonitása miatt könnyen adódnak. A maradék 4-ből szimmetria miatt elegendő csak a $(s_1 \diamond a_1) \cap (s_2 \diamond a_2) = \emptyset$ esetet belátni, a maradék 3 ehhez hasonló módon bizonyítható.

Könnnyen látható, hogy bármilyen is legyen $\mathbf{P}_1 \cap \mathbf{P}_2$, a_2 az a_1 -en átmenő 1 meredekségű egyenes felett kell, hogy legyen, így $\mathbf{NY}(a_1)$ és $\mathbf{E}(a_2)$ diszjunktak. Ekkor $(s_1 \diamond a_1)$ és $(s_2 \diamond a_2)$ téglalapok a megfelelő szögtartományokon belülré esnek, így a szögtartományok diszjunktóságából következik a téglalapok diszjunktága is. $\square$

4.5. ábra. Illusztráció a 4.9 állításhoz. Látható, hogy a téglalapok diszjunkt szögtartományokon belül helyezkednek el, így a téglalapok maguk is diszjunktak lesznek. Csak azon esetet ábráztunk amikor a metszet nem csak egy pontból áll, de persze ezen ábrák alapján az az eset is könnyen elképzelhető. A jobb oldalon $(s_1 \diamond a_1)$ és $(s_2 \diamond a_2)$ téglalapok elfajultak szakaszokká.

4.10. Állítás: Ha létezik P_1 1-út, illetve P_2 2-út, melyek csúcdiszjunktak és melyekre $\mathbf{P}_1 \cap \mathbf{P}_2 = \emptyset$ akkor létezik $u \in V$ csúcs, melyre az u pont a t_1 -től vízszintesen jobbra vagy a t_2 -től függőlegesen lefelé helyezkedik el.

Bizonyítás: Az átláthatóság kedvéért definiáljuk az alábbi halmazokat :

$$\mathbf{T}_1 = \{z \in \mathbb{R}^2 : x(z) > x(t_1) \wedge y(z) = y(t_1)\}$$

$$\mathbf{T}_2 = \{z \in \mathbb{R}^2 : x(z) = x(t_2) \wedge y(z) > y(t_2)\}$$

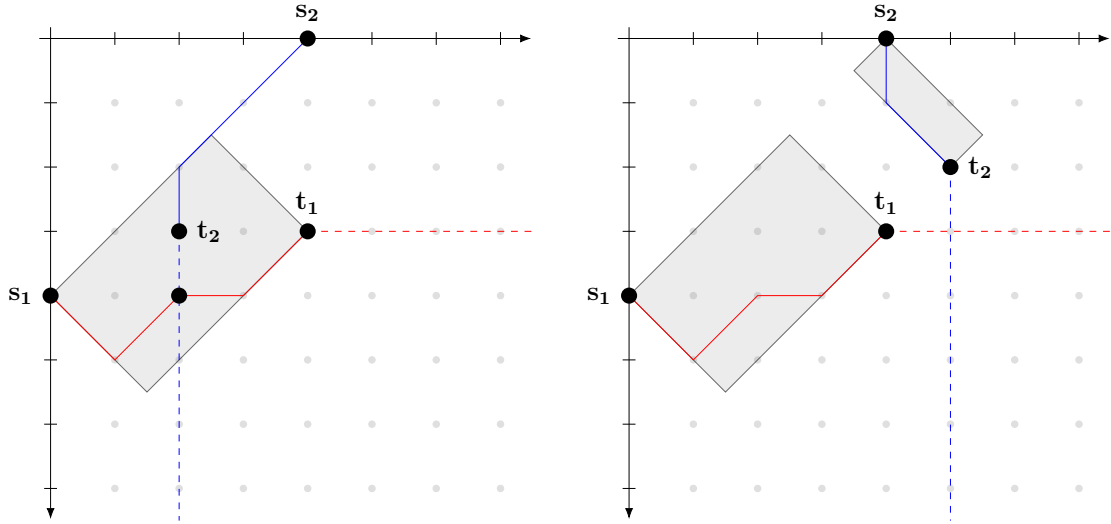
Ekkor $\mathbf{T}_1 \cap \mathbf{V} \neq \emptyset \Leftrightarrow \exists P_2$ 2-út, hogy $\mathbf{P}_2 \cap \mathbf{T}_1 \neq \emptyset$, mivel minden 1-pont $(s_1 \diamond t_1)$ téglalapon belül van, így $(\mathbf{T}_1 \cap \mathbf{V})$ halmazban csak 2-pontok lehetnek.

A $\mathbf{T}_2 \cap \mathbf{V} \neq \emptyset \Leftrightarrow \exists P_1$ 1-út, hogy $\mathbf{P}_1 \cap \mathbf{T}_2 \neq \emptyset$ állítás ugyanígy érvényes.

Feltehetjük, hogy $\mathbf{P}_2 \cap (\mathbf{P}_1 \cup \mathbf{T}_1) = \emptyset$, különben az előző állítás értelmében $\mathbf{T}_1 \cap \mathbf{V} \neq \emptyset$ vagy $\mathbf{P}_1 \cap \mathbf{P}_2 \neq \emptyset$. Ekkor t_2 nem lehet $\mathbf{P}_1 \cup \mathbf{T}_1$ töröttvonalon vagy alatta, tehát csak felette lehet. Ekkor $\mathbf{T}_2 \cap (\mathbf{P}_1 \cap \mathbf{T}_1)$ metszet biztosan nem üres, így vagy $\mathbf{T}_2 \cap \mathbf{P}_1 \neq \emptyset$ és a bizonyítás elején

szereplő állítás miatt $\mathbf{T}_2 \cap \mathbf{V} \neq \emptyset$ vagy pedig $\mathbf{T}_1 \cap \mathbf{T}_2 \neq \emptyset$, ekkor viszont $(\mathbf{s}_1 \diamond \mathbf{t}_1)$ és $(\mathbf{s}_2 \diamond \mathbf{t}_2)$ téglalapok diszjunktak, ami ellentmond a 4.4 lemmának. $\square$

4.11. *Megjegyzés:* A $\mathbf{t}_1$ ponttól vízszintesen jobbra csak 2-pontok helyezkedhetnek el, hiszen bármely 1-pont $(\mathbf{s}_1 \diamond \mathbf{t}_1)$ téglalapon belül van, ugyanígy $\mathbf{t}_2$ ponttól függőlegesen lefelé csak 1-pontok lehetnek. Ezért volt elég nekünk a 4.10 állításban csak létezését bizonyítani (pl. $\mathbf{T}_1 \cap \mathbf{V}$ halmazban csak 2-pontok lehetnek).

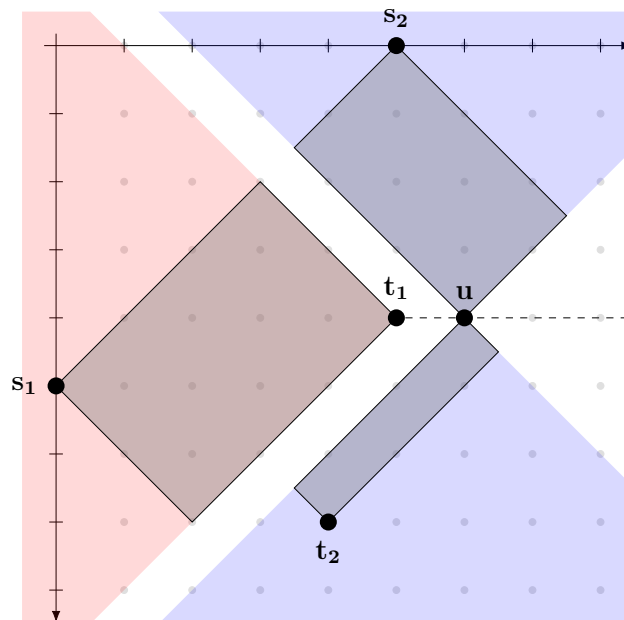

4.6. ábra. Illusztráció a 4.10 állítás bizonyításához. $\mathbf{T}_1$ és $\mathbf{T}_2$ halmazokat szaggatott piros és kék vonalak jelölik. Mindkét ábra esetén a $\mathbf{t}_2$ pont a $\mathbf{P}_1 \cap \mathbf{T}_1$ töröttvonal felett helyezkedik el. *Bal oldal* : a $\mathbf{t}_2$ pont a $\mathbf{t}_1$ ponttól jobbra van, ekkor $\mathbf{T}_2 \cap \mathbf{P}_1 \neq \emptyset$. *Jobb oldal* : a $\mathbf{t}_2$ pont a $\mathbf{t}_1$ ponttól jobbra van, ekkor pedig $(\mathbf{s}_1 \diamond \mathbf{t}_1) \cap (\mathbf{s}_2 \diamond \mathbf{t}_2) = \emptyset$.

4.12. **Állítás:** Ha létezik csúcs, melynek képe $\mathbf{t}_1$ -től vízszintesen jobbra van, legyen ez u , akkor $(\mathbf{s}_2 \diamond u)$ és $(u \diamond \mathbf{t}_2)$ diszjunktak $(\mathbf{s}_1 \diamond \mathbf{t}_1)$ -től. Ugyanígy, ha létezik csúcs, melynek képe $\mathbf{t}_2$ -től függőlegesen lefelé van, legyen ez v , akkor $(\mathbf{s}_1 \diamond v)$ és $(v \diamond \mathbf{t}_2)$ diszjunktak $(\mathbf{s}_2 \diamond \mathbf{t}_2)$ -től.

Bizonyítás: Tekintsük az u csúcshoz az $\mathbf{E}(u)$ és $\mathbf{D}(u)$ szögtartományokat. Az $(\mathbf{s}_2 \diamond u)$ és $(u \diamond \mathbf{t}_2)$ téglalapok ezen szögtartományokon belülre esnek, $\mathbf{E}(u) \cup \mathbf{D}(u)$ pedig diszjunkt $\mathbf{NY}(\mathbf{t}_1)$ szögtartománytól (ez $x(u) > x(\mathbf{t}_1)$ és $y(u) = y(\mathbf{t}_1)$ feltételekből könnyen adódik), mely tartalmazza $(\mathbf{s}_1 \diamond \mathbf{t}_1)$ -et. Mivel a tartalmazó szögtartományok diszjunktak, a téglalapok is diszjunktak. $\square$

4.13. **Következmény:** Ezek szerint a 4.10 állítás megfordítása is igaz, azaz ha $\mathbf{T}_1 \cap \mathbf{V}$ vagy $\mathbf{T}_2 \cap \mathbf{V}$ nem üres akkor létezik P_1 1-út és P_2 2-út, melyek csúcdiszjunktak és $\mathbf{P}_1 \cap \mathbf{P}_2 = \emptyset$.

4.7. ábra. A 4.12 állítás szemléltetése, a $\mathbf{t}_1$ -től jobbra lévő $\mathbf{u}$ ponthoz illesztett $(\mathbf{s}_2 \diamond \mathbf{u}$ és $(\mathbf{u} \diamond \mathbf{t}_2)$ téglalapok diszjunktak $(\mathbf{s}_1 \diamond \mathbf{t}_1)$ téglalappal.

5. fejezet

Az algoritmus

5.1. Az algoritmus leírása

Ebben a fejezetben ismertetem a módosított algoritmust, mely a cikkben leírt algoritmus egy leegyszerűsített változata. A leírás során azt is belátjuk az előző fejezetben szereplő állítások segítségével, hogy ha létezik megoldása a feladatnak, akkor az algoritmus is talál megoldást, azaz csak akkor nem találunk megoldást, ha valóban nincs is.

5.1.1. Algoritmus: Az algoritmus 3 fő lépésből áll, a helyességet lépésenként bizonyítjuk.

1. lépés: Ebben a lépésben keressünk csúcdiszjunkt P_1 1-utat és P_2 2-utat úgy, hogy $\mathbf{P}_1 \cap \mathbf{P}_2 = \emptyset$.

Tudjuk, hogy a 4.10 állítás és megfordítása is igaz, tehát pontosan akkor létezik P_1 1-út és P_2 2-út, melyek csúcdiszjunktak és $\mathbf{P}_1 \cap \mathbf{P}_2 = \emptyset$ ha létezik $u \in V$ csúcs, melyre $\mathbf{u} \in \mathbf{T}_1 \cup \mathbf{T}_2$. Ilyen u -t keressünk úgy, hogy minden csúcson végighaladva ellenőrizzük, hogy az adott csúcs képe $\mathbf{t}_1$ -től jobbra vagy $\mathbf{t}_2$ -től lefelé van-e.

Ha nem találunk ilyen csúcsot, akkor tehát nincs is olyan megoldás melyet ebben a lépésben keressünk, az algoritmus a 2. lépéssel folytatódik.

Ha találunk ilyen csúcsot akkor a következő módon járunk el. Ha olyan $u \in V$ csúcsot találunk, hogy az $\mathbf{u}$ pont a $\mathbf{t}_1$ ponttól vízszintesen jobbra van akkor a 4.12 állítás alapján egy tetszőleges, az u csúcsot tartalmazó 2-út és egy tetszőleges 1-út szükségképpen csúcdiszjunktak, mivel képeik diszjunktak. Tetszőleges 1-utat könnyen találunk egy szélességi kereséssel és az u csúcson átmenő 2-utat is találunk, a 3.5.1 állítás alapján. Hasonló módon járhatunk el, ha az $u \in V$ csúcs képe a $\mathbf{t}_2$ ponttól függőlegesen lefelé van.

Az így talált megoldás (ami a 4.10 állítás megfordítása szerint létezik) kiírása után algoritmusunk le is állhat.

2. lépés: Ebben a lépésben keressünk csúcdiszjunkt P_1 1-utat és P_2 2-utat úgy, hogy $\mathbf{P}_1 \cap \mathbf{P}_2 \neq \emptyset$, de a metszetben nincsen egész koordinátájú pont.

Könnyű látni, hogy ekkor a metszet egyetlen $\mathbf{z} \in \mathbb{R}^2$ pontot tartalmaz, mely 4 rácspont között helyezkedik el (azaz $(i + \frac{1}{2}, j + \frac{1}{2})$ alakú, ahol $i, j \in \mathbb{Z}^+$). Ekkor a 4.8 definíciójában szereplő a_1, a_2, b_1, b_2 csúcsok léteznek és képeik $\mathbf{z}$ -hez képest kétféleképpen helyezkedhetnek el, ezek az 5.1 ábrán vannak szemléltetve. Ha léteznek ilyen utak és ilyen $\mathbf{z}$ akkor $\mathbf{s}_1 \in \mathbf{NY}(\mathbf{z})$, $\mathbf{s}_2 \in \mathbf{E}(\mathbf{z})$, $\mathbf{t}_1 \in \mathbf{K}(\mathbf{z})$ és $\mathbf{t}_2 \in \mathbf{D}(\mathbf{z})$ ($\mathbf{z} \notin \mathbf{V}$, de a szögtartományok $\mathbb{R}^2$ -beli pontokra is értelmezhetőek).

5.1. ábra. $\mathbf{a}_1, \mathbf{a}_2, \mathbf{d}_1$ és $\mathbf{d}_2$ pontok kétféle lehetséges elhelyezkedése $\mathbf{z}$ -hez képest.

Haladjunk sorban végig az összes gráfcsúcson, az éppen vizsgált csúcsot jelölje u_1 . Jelölje ekkor $\mathbf{z}^*$ az $(x(\mathbf{u}_1) + \frac{1}{2}, y(\mathbf{u}_1) + \frac{1}{2})$ pontot, azaz $\mathbf{u}_1$ a $\mathbf{z}^*$ ponthoz képest balra-lent lévő rácspon.

Egy u_1 csúcs vizsgálata 2 részből áll :

1. rész : Ha u_1 1-csúcs akkor keressünk szomszédai között olyan v_1 1-csúcsot melyre

$$\begin{aligned} x(\mathbf{v}_1) &= x(\mathbf{u}_1) + 1 \\ y(\mathbf{v}_1) &= x(\mathbf{u}_1) - 1 \end{aligned}$$

tehát az u_1v_1 él képe jobbra-fel irányban keresztezi $\mathbf{z}^*$ pontot. Ezután keressünk olyan u_2 és v_2 2-csúcsokat, hogy $u_2v_2 \in E$ és u_2v_2 képe jobbra-le irányban halad át a $\mathbf{z}^*$ ponton. Ezt például az összes élt egyenként kipróbálva is kereshetjük. Ha v_1 csúcs vagy u_2v_2 él nem létezik a kívánt tulajdonságokkal akkor $\mathbf{z}^*$ nem lehet egy 1-út és egy 2-út képeinek egyetlen nem egész pontból álló metszete, így a 2. részre lépünk tovább, ha pedig u_1, v_1, u_2 és v_2 csúcsok léteznek a kívánt módon akkor a 3.5.2 következmény alapján kereshetünk 1-utat u_1v_1 élen át és 2-utat u_2v_2 élen át. A 3.4.4 állítást felhasználva ekkor az 1-út a $\mathbf{NY}(\mathbf{u}_1) \cup \mathbf{K}(\mathbf{v}_1)$ területen belül halad az $\mathbf{u}_1\mathbf{v}_1$ szakasz kivételével, a 2-út pedig az $\mathbf{E}(\mathbf{u}_2) \cup \mathbf{D}(\mathbf{v}_2)$ területen belül helyezkedik el, az $\mathbf{u}_2\mathbf{v}_2$ szakasz kivételével, ezek a szögtartományok pedig 4.9 állítás alapján diszjunktak. A két út képe tehát nem metszi egymást egész pontban, így szükségképpen csúcdiszjunktak is.

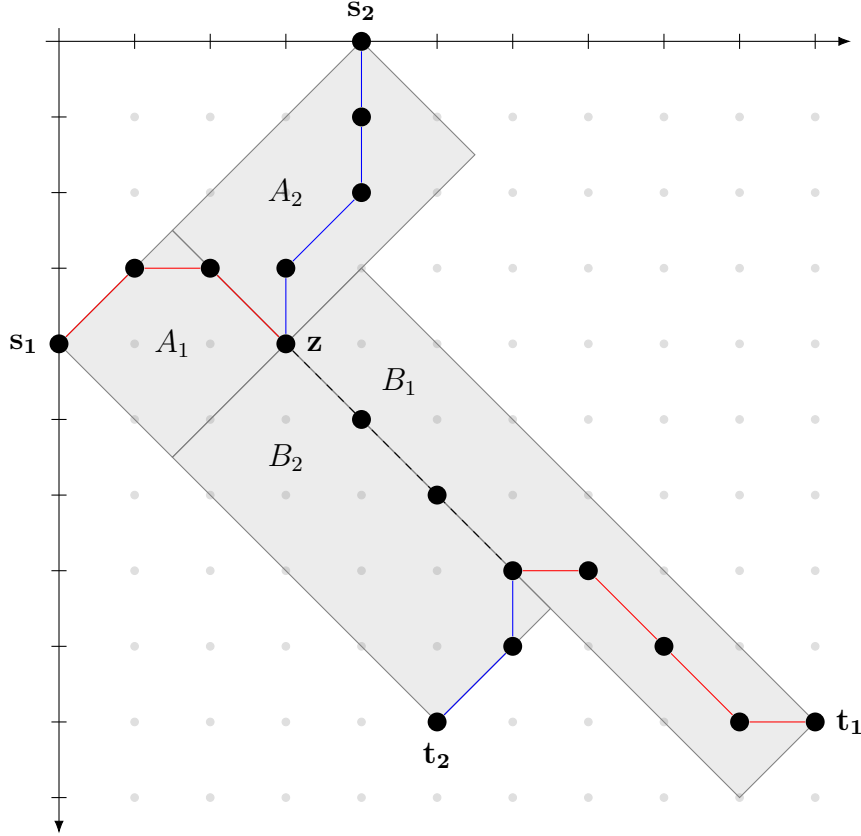
2. rész : Akkor hajtjuk végre az algoritmus ezen részét, ha u_1 2-csúcs. Az előző részhez nagyon hasonlóan járunk el, csak most v_1 2-csúcs, u_2 és v_2 pedig 1-csúcsok kell, hogy legyenek. Ha ezek közül bármelyik csúcs keresése sikertelen akkor az algoritmus a 3. lépéssel folytatódik, ha találtunk megfelelő csúcsokat akkor pedig az 1. részhez hasonlóan találunk megoldást is. Ha létezik olyan megoldás, melyet a 2. lépés során keresünk, akkor lesz olyan $\mathbf{z}^*$ az összes csúcson végighaladva, hogy a $\mathbf{z}^*$ pont éppen a megoldást jelentő útpár metszete, ekkor pedig meg is találjuk ezt az útpárt, az algoritmus a megoldás kiírása után leáll. Tehát ha a 2. lépésben nem találunk megfelelő útpárt akkor tudjuk, hogy a megoldás csak olyan lehet, hogy a két útpár egész pontban is metszi egymást.

3. lépés: Ebben a lépésben keressünk csúcdiszjunkt P_1 1-utat és P_2 2-utat úgy, hogy $\mathbf{P}_1 \cap \mathbf{P}_2$ tartalmaz egész koordinátájú pontot.

Ezt a lépést 2-szer futtatjuk le, egyszer az eredeti $s_1, s_2, t_1,$ és t_2 csúcsokkal, egyszer pedig s_2 és t_2 csúcsok szerepeit megcserélve, így a 4.6 állítás alapján ha létezik olyan megoldás, hogy az utak képei egész pontban is metszik egymást, akkor a 2 futtatás közül legalább az egyikben ezen metszet nem tartalmaz JF típusú élt, a továbbiakban tehát feltehetjük, hogy $\mathbf{P}_1 \cap \mathbf{P}_2$ nem tartalmaz JF típusú élt.

Legyen $\mathbf{z}$ a $\mathbf{P}_1 \cap \mathbf{P}_2$ metszet azon pontja, melynek x -koordinátája legkisebb, ez létezik és egyértelmű. Itt is megjegyezzük, hogy ekkor $\mathbf{s}_1 \in \mathbf{NY}(\mathbf{z}), \mathbf{s}_2 \in \mathbf{E}(\mathbf{z}), \mathbf{t}_1 \in \mathbf{K}(\mathbf{z})$ és $\mathbf{t}_2 \in \mathbf{D}(\mathbf{z})$. Tegyük fel, hogy $\mathbf{z}$ -t ismerjük, ezt az előző esethez hasonlóan "ki tudjuk találni", ami

azt jelenti, hogy az összes csúcsot kipróbáljuk. Vizsgáljuk meg, hogy az $(s_1 \diamond z)$, $(s_2 \diamond z)$, $(z \diamond t_1)$, $(z \diamond t_2)$ téglalapokon belüli éleket az utak milyen irányban használják, jelölje ezeket a téglalapokat az egyszerűség kedvéért rendre A_1 , A_2 , B_1 és B_2 . Ekkor például azon uv éleket, melyekre $u \in A_1 \setminus B_2$ és $v \in A_1$ csak P_1 használhatja, a növekvő x -koordináta irányába.

5.2. ábra. A 3. lépésben előforduló területek szemléltetése, csak az $A_1 \cap B_2$ és $A_2 \cap B_1$ -ben elhelyezkedő élek irányítása nem egyértelmű, ezeket használhatná P_1 vagy P_2 is.

Hozzunk létre négy darab irányított gráfot, (jelölje őket $D_i, i \in [4]$) a következő módon : D_i csúcsai legyenek G csúcsai és D_i -ben akkor menjen él u csúcsból v csúcsba, ha $uv \in E$, valamint:

- (1) $x(\mathbf{u}) + 1 = x(\mathbf{v})$
- (2) $\mathbf{u} \in A_1 \setminus B_2 \wedge \mathbf{v} \in A_1$ vagy pedig $\mathbf{u} \in B_1 \wedge \mathbf{v} \in B_1 \setminus A_2$

vagy

- (1) $y(\mathbf{u}) + 1 = y(\mathbf{v})$
- (2) $\mathbf{u} \in A_2 \setminus B_1 \wedge \mathbf{v} \in A_2$ vagy pedig $\mathbf{u} \in B_2 \wedge \mathbf{v} \in B_2 \setminus A_1$

Fontosak még az $A_1 \cap B_2$ és $A_2 \cap B_1$ -be képződő élek (melyeknek mindkét végpontja ezekben a metszetekben van). Mivel a $\mathbf{P}_1 \cap \mathbf{P}_2$ metszet kizárólag JL típusú éleket tartalmazhat és $\mathbf{z}$ a legkisebb x -koordinátájú pont, $(\mathbf{P}_1 \cap \mathbf{P}_2) \subseteq B_1 \cap B_2$ adódik, így a fent említett élek képei nem lehetnek egyszerre $\mathbf{P}_1$ és $\mathbf{P}_2$ töröttvonalak részei. Ez azt jelenti, hogy két olyan élre melyek végpontjai például $A_1 \cap B_2$ halmazba képződnek, nem lehet igaz, hogy egyiket P_1 másikat P_2 használja (ugyanaz igaz az $A_2 \cap B_1$ halmazra). Így ezen halmazok éleit ugyanolyan irányítással vehetjük be D_i -be, így négy különböző irányítást kell kipróbálnunk. Itt fog eltérni a négy létrehozott gráfunk, D_1 -ben mutasson él u csúcsból v csúcsba, ha $uv \in E$, valamint :

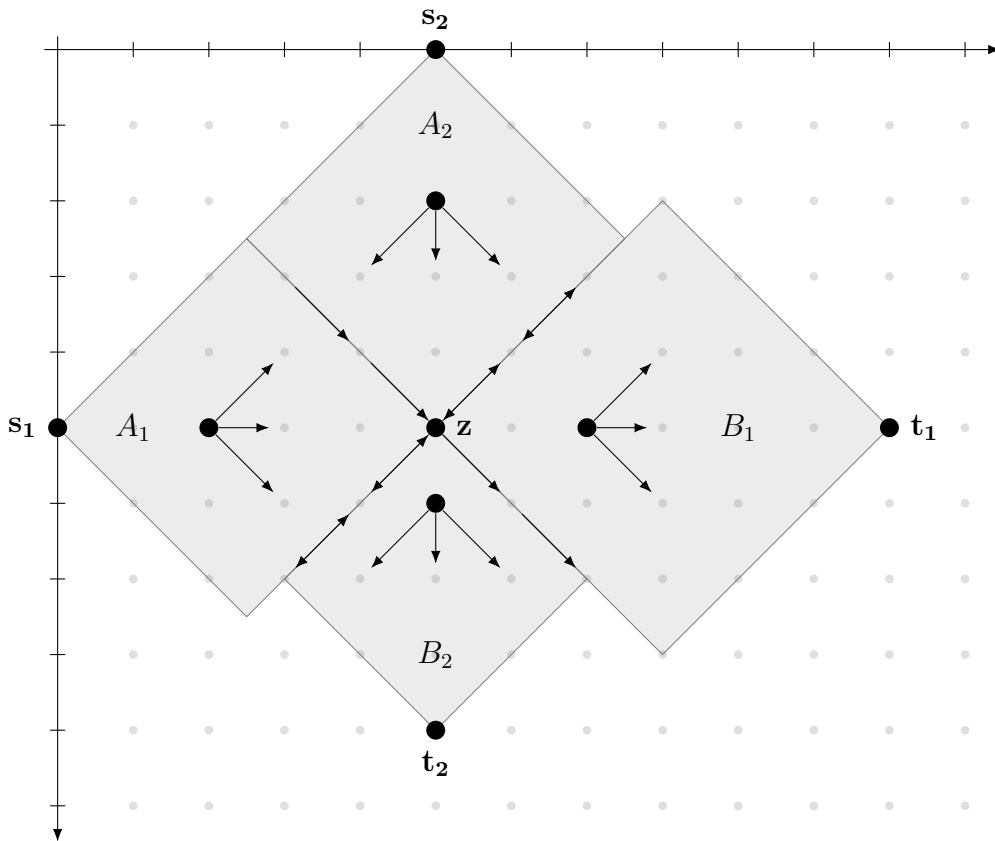
(1) $x(\mathbf{u}) + 1 = x(\mathbf{v})$

(2) $\mathbf{u}, \mathbf{v} \in A_1 \cap B_2$ vagy pedig $\mathbf{u}, \mathbf{v} \in A_2 \cap B_1$

D_2, D_3 és D_4 gráfokat az $A_1 \cap B_2$ és $A_2 \cap B_1$ -beli élek további 3 lehetséges irányítása szerint egészítjük ki.

Ekkor D_i irányított gráfok körmentesek és bármely s_1-t_1 út D_i -ben egy 1-út G -ben, bármely s_2-t_2 út D_i -ben egy 2-út G -ben, ezeket a tulajdonságokat az 5.1.2 és az 5.1.3 állításokban bizonyítjuk.

Így Tholey algoritmusát [2] (mely irányított körmentes gráfban oldja meg a 2-DPP feladatot) felhasználva, ha létezik megoldás akkor valamely $i \in [4]$ -re D_i -ben diszjunkt s_1-t_1 és s_2-t_2 utakat keresve, találunk megoldást az eredeti problémára. Olyan megoldást sosem találunk, melyben az utak képeinek metszete tartalmaz JF típusú élt.

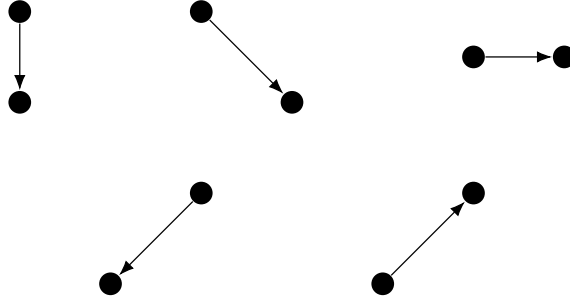
5.3. ábra. A 3. lépés során bevezetett irányítás. Csak a z -n áthaladó jobbra-fel irányú egyenesre eső élekre nem egyértelmű, hogy milyen irányban adjuk hozzá D_i -hez

Ha létezik tehát P_1 1-út és P_2 2-út melyek csúcdiszjunktak, akkor beleesnek a fenti 3 lépés során vizsgált 3 csoport valamelyikébe, ekkor pedig az algoritmus adott lépésen belül meg is találja ezen utakat, így az algoritmus valóban csak akkor nem talál megoldást, ha nincs is.

5.1.2. Állítás: D_i gráfban nincsen irányított kör.

Bizonyítás: A D_i irányított gráf bármely uv élére igaz, hogy $x(\mathbf{u})+1 = x(\mathbf{v})$ vagy $y(\mathbf{u})+1 = y(\mathbf{v})$ (mivel így vettük be az éleket). Ez alapján $x(\mathbf{u}) + y(\mathbf{u}) \leq x(\mathbf{v}) + y(\mathbf{v})$ is teljesül, azaz

bármely $uv \in E_i$ élre igaz, hogy nem csökkenti a koordináták összegét. (ahol E_i a D_i gráf élhalmazát jelöli). Ez a tulajdonság az alábbi ábra alapján is könnyen látható.

5.4. ábra. A D_i -ben előforduló élek lehetséges képei

Tegyük fel, hogy létezik irányított kör D_i -ben, jelölje ezt K . A koordináták összegének monotonitása miatt K csak olyan élekből állhat, melyek nem változtatnak a koordináták összegén (az 5.4 ábrán két alsó lehetőség). Ugyanakkor bármely $u \in K$ csúcs esetén $\mathbf{u}$ pontból indulva, K élei mentén haladva vissza kell hogy jussunk $\mathbf{u}$ -ba, ez pedig azt jelenti, hogy E_i -ben van olyan él melynek képe a $\mathbf{v}$ pontból mutat $\mathbf{w}$ pontba és olyan is melynek képe $\mathbf{w}$ pontból $\mathbf{v}$ pontba mutat (valamely $\mathbf{v}, \mathbf{w}$ pontokra). Könnyen látszik, hogy ez lehetetlen. $\square$

5.1.3. Állítás: *Tetszőleges s_1-t_1 út D_i -ben egy 1-út G -ben (ugyanígy tetszőleges s_2-t_2 út 2-út lesz).*

Bizonyítás: Legyen $u \in D_i$ olyan csúcs, hogy $\mathbf{u} \in B_2^* = (B_2 \setminus (A_1 \cup B_1))$. Mivel B_2^* -on belül csak y -koordinátát növelő éleket vettünk be és $\mathbf{t}_1 \notin \mathbf{D}(\mathbf{u})$, ezért nem létezhet u -ból t_1 -be vezető út D_i -ben.

Legyen $v \in D_i$ olyan csúcs, hogy $\mathbf{v} \in A_2^* = (A_2 \setminus (A_1 \cup B_1))$. Mivel A_2^* -on belülré képződő csúcsokba csak más A_2^* -on belülré képződő csúcsokból mutat él, így s_1 -ből nem létezhet út v -be D_i gráfon belül.

Ezek alapján bármely P D_i -beli s_1-t_1 út esetén $\mathbf{P} \subseteq (A_1 \cup B_1)$, ebből pedig következik, hogy $\mathbf{P}$ áthalad a $\mathbf{z}$ ponton. Lehetnek olyan E_i -beli élek, melyeknek képe $A_1 \cup B_1$ halmazon belül van és balra-lefelé mutat (a $\mathbf{z}$ -n balra-lefelé áthaladó egyenesen).

Legyen vu olyan él, melynek képe balra-lefelé mutat. Ha $\mathbf{v} \in A_2 \cap B_1$, akkor a fentiek alapján D_i -ben nem vezet út s_1 -ből v -be, ha pedig $\mathbf{u} \in A_1 \cap B_2$, akkor a fentiek alapján D_i -ben nem vezet út u -ból t_1 -be. Tehát bármely más, az $A_1 \cup B_1$ halmazba képződő uv élre $x(\mathbf{u}) + 1 = x(\mathbf{v})$, így bármely D_i -beli s_1-t_1 út 1-út G -ben.

Az állítás második fele hasonló módon bizonyítható. $\square$

5.2. Az algoritmus futásideje

5.2.1. Állítás: *2-DSPP megoldható $O(nm)$ időben.*

Bizonyítás: Az előkészítés során négy szélességi keresés segítségével számoljuk a termináloktól való távolságokat, ez $O(m)$ időt vesz igénybe.

Az 1. lépés során $O(n)$ rácspontot kell megvizsgálnunk, hogy $\mathbf{t}_1$ ponttól jobbra vagy $\mathbf{t}_2$ ponttól lefelé helyezkedik-e el a képe, ez $O(n)$ időben megy, majd ha találtunk ilyen csúcsot akkor

a 3.5.1 állítás miatt $O(m)$ időben találunk megoldást, így ez a lépés csak $O(n + m)$ időt igényel. A 2. lépés során $O(n)$ darab csúcsot kell megvizsgálni, mint a $\mathbf{z}$ pont körüli négy rácspont közül a bal-alsó. Keresztező élt keresve $O(m)$ időben vizsgáljuk meg az összes élt, majd ha van ilyen élpár, akkor a 3.5.2 következmény miatt összesen $O(m)$ időben találunk megoldást. Ha nem létezik ilyen élpár, akkor is összesen $O(n)$ koordinátát vizsgáltunk meg, mint lehetséges metszéspont $O(m)$ időben, ez összesen $O(nm)$ futásidőt eredményez (a 2 részre bontás és hogy 2 élhez keresünk rajtuk átmenő 1-utat és 2-utat, ezen nem változtat, mivel ezek a futásidőre nézve csak konstans szorzókat hoznak be).

A 3. lépés során a $\mathbf{z}$ pontot "kitalálása" során ismét $O(n)$ pontot kell megvizsgálunk, ezen belül pedig a D_i gráfokat $O(m)$ időben hozzuk létre, majd bennük $O(m)$ időben keresünk diszjunkt utakat. Ezt a részt s_2 és t_2 szerepének cseréjével is le kell futtatni, de ez csak egy 2-es szorzót jelent, így ez az eset is összességében $O(nm)$ időt vesz igénybe.

Az algoritmus összesített futásidője tehát $O(nm)$. □

6. fejezet

Implementáció

Az 5. fejezetben ismertetett algoritmust Java nyelven implementáltam, a program forráskódja elérhető *itt*.

6.1. Eltérések

Az implementált algoritmus pár helyen eltér Az 5. fejezetben ismertetett algoritmustól :

(1) A bemenetként kapott gráfról az implementáció során nem tettem fel, hogy csak fontos élekből és csúcsokból áll. Ennek oka, hogy teszteléshez az Erdős-Rényi-modell alapján generáltam véletlen gráfokat, így persze nem várhatjuk el, hogy a kapott gráfok minden éle és csúcsa fontos legyen. A programom tehát azzal kezdődik, hogy az inputként kapott gráfot a 2. fejezetben leírtak alapján kezelem. Azt viszont elvárjuk a bemenetként kapott gráftól, hogy összefüggő legyen, ha ez nem igaz akkor a program "G_0 nem összefüggő" üzenettel leáll.

(2) A 3. lépés során előállított körmentes irányított gráfokban 2-DPP megoldására nem Tholey [2] algoritmusát, hanem Perl és Shiloach [13] algoritmusát használom. Ez ugyan nem $O(n + m)$, hanem $O(nm)$ futásidejű (így az implementált algoritmus futásideje $O(n^2m)$), viszont sokkal egyszerűbb és átláthatóbb, ezért alkalmasabb volt az implementációra.

6.2. Input és output

Az inputot az "input.txt" nevű fájlból olvassuk be, ez alapértelmezetten a 3.1 ábrán látható gráfnak megfelelő bemenetet tartalmazza.

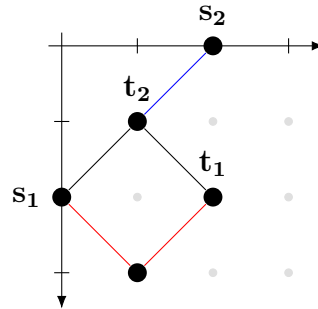
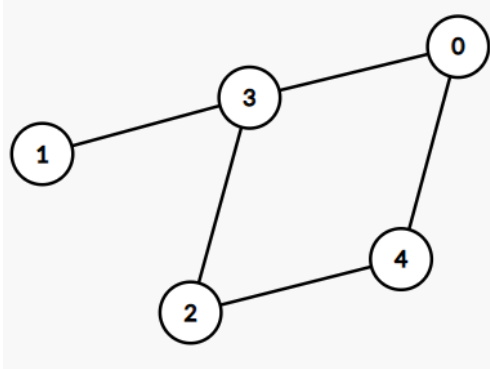
Input : A fájl első sorában szerepeljen n és m , második sorában pedig négy n -nél kisebb egész szám, ezek rendre s_1, s_2, t_1, t_2 csúcsok címkéi. Az ezt követő m darab sorban szerepeljenek a gráf élei.

Output : Első sorában információ arról, hogy létezik-e megoldás és ha igen azt az algoritmus melyik lépésében találtuk meg. A második és harmadik sorokban írjuk P_1 és P_2 utakat, ezekről könnyen megállapítható, hogy valóban megoldásai 2-DSPP-nek (ellenőrzöm, hogy P_1 1-út, P_2 2-út és P_1 és P_2 csúcsdiszjunkt). Az output utolsó sora ennek az ellenőrzésnek az eredményét tartalmazza (P_1 és P_2 megfelelő vagy a program által adott útpár nem megoldása a feladatnak).

6.3. Példák

A továbbiakban mutatunk pár példát bemenetként kapott gráfokra és a hozzájuk tartozó, a programom által adott outputra. Az összes példában az egyszerűség kedvéért az s_1, s_2, t_1, t_2 csúcsok legyenek rendre a 0, 1, 2, 3 címkéjű csúcsok (tehát 0-2 és 1-3 utakat keresünk). Az ábrák jobb oldalán pirossal jelöljük P_1 és kékkel jelöljük P_2 töröttvonalakat, ha létezik megoldás.

6.3.1. Példa: Példa az 1. lépés során megoldható gráfra.

A program outputja ebben az esetben:

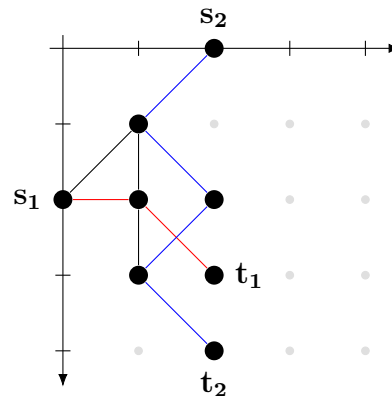
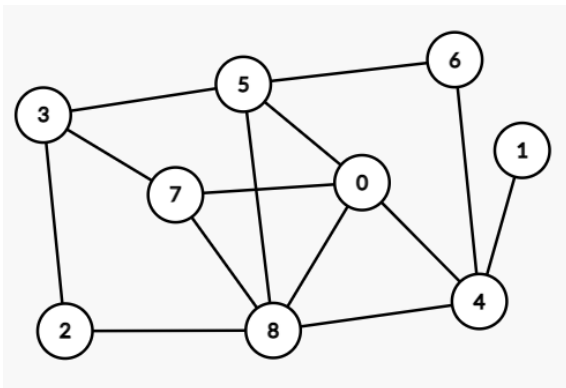
1. lépés során találtunk megoldást (t_2 -től lefelé)

P_1 : 0 - 4 - 2

P_2 : 1 - 3

Ellenőrzés : P_1 és P_2 valóban megoldásai 2-DSPP-nek a G gráfon.

6.3.2. Példa: Példa a 2. lépés során megoldható gráfra.

A program outputja ebben az esetben:

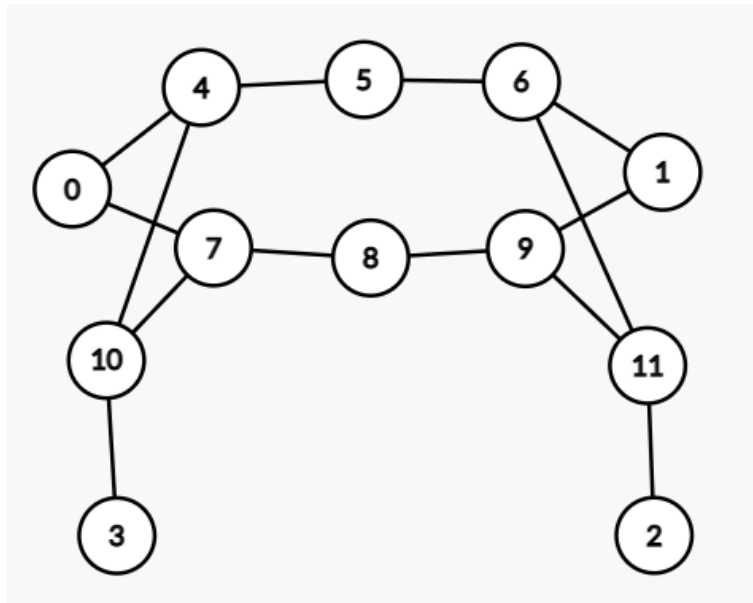
2. lépés során találtunk megoldást

P_1 : 0 - 8 - 2

P_2 : 1 - 4 - 6 - 5 - 3

Ellenőrzés : P_1 és P_2 valóban megoldásai 2-DSPP-nek a G gráfon.

6.3.3. Példa: Jó példa olyan gráfra melyben az algoritmus a 3. lépés során talál megoldást a 4.7 példában szereplő gráf. Látszik, hogy az 1. és 2 lépés során nem találhatunk megoldást,

6.1. ábra. Ezen gráf geometriai tulajdonságairól a 4.7 példa során bővebben beszéltünk.

valamint s_2 és t_2 csúcsok cseréje nélkül sem, azaz a megoldást a 3. lépés s_2 és t_2 cseréje utáni részben találhatjuk csak meg.

A program outputja ebben az esetben:

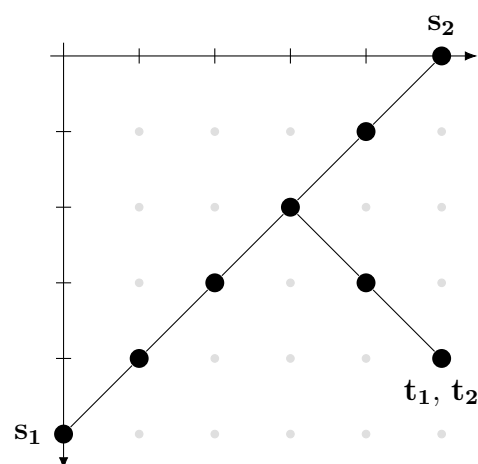
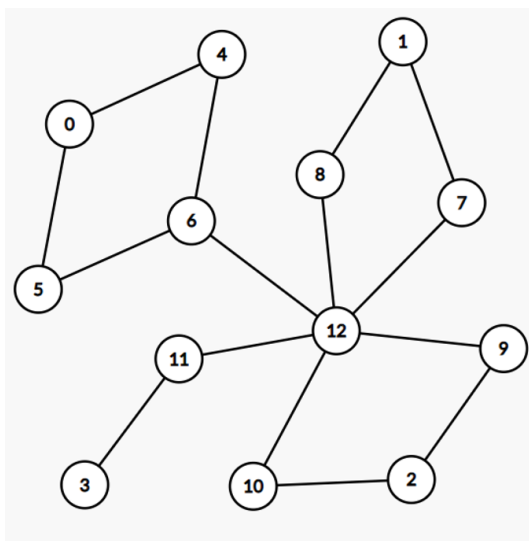
3. lépés során találtunk megoldást (s_2 és t_2 cseréje után)

$P_1 : 0 - 7 - 8 - 9 - 11 - 2$

$P_2 : 1 - 6 - 5 - 4 - 10 - 3$

Ellenőrzés : P_1 és P_2 valóban megoldásai 2-DSPP-nek a G gráfon

6.3.4. Példa: Példa olyan gráfra melyben nincs megoldás, ez esetben ez könnyen látszik, hiszen bármely 1-útnak és bármely 2-útnak át kell mennie a 12 címkeű csúcson.

A program outputja ebben az esetben:
Nincs megoldás

Irodalomjegyzék

- [1] Bentert, M.; Nichterlein, A.; Ranken, M.; Zschoche, P.: Using a Geometric Lens to Find k Disjoint Shortest Paths, *arXiv:2007.12502* (2020), <https://arxiv.org/abs/2007.12502>
- [2] Tholey, T.: Linear time algorithms for two disjoint paths problems on directed acyclic graphs, *Theoretical Computer Science* **465**, 35-48 (2012)
- [3] Eilam-Tzoref, T.: The disjoint shortest paths problem, *Discrete Applied Mathematics* **85** (2), 113-138 (2012)
- [4] Gottschau, M.; Kaiser, M.; Waldmann, C.: The undirected two disjoint shortest paths problem, *Operations Research Letters* **47** (1), 70-75 (2019)
- [5] Kobayashi, Y.; Sako, R.: Two disjoint shortest paths problem with non-negative edge length, *Operations Research Letters* **47** (1), 66-69 (2019)
- [6] Akhmedov, M.: Faster 2-disjoint-shortest-paths algorithm, *Computer Science - Theory and Applications* **12159**, 103-116 (2020)
- [7] Karp, R. M.: On the Computational Complexity of Combinatorial Problems, *Networks* **5** (1), 45-68 (1975)
- [8] Kramer, M. R.: The complexity of wirerouting and finding minimum area layouts for arbitrary VLSI circuits, *Advances in computing research* **2**, 129-146 (1984)
- [9] Robertson, N.; Seymour, P. D.: Graph minors. XIII: the disjoint paths problem, *Journal of Combinatorial Theory, Series B* **63** (1), 65-110 (1995)
- [10] Kawarabayashi, K.; Kobayashi, Y.; Reed, B. A.: The disjoint paths problem in quadratic time, *Journal of Combinatorial Theory, Series B* **102** (2), 424-435 (2012)
- [11] Fortune, S.; Hopcroft, J. E.; Wyllie, J.: The directed subgraph homeomorphism problem, *Theoretical Computer Science* **10** (2), 111-121 (1980)
- [12] Bérczi, K.; Kobayashi, Y.: The Directed Disjoint Shortest Paths Problem, *25th Annual European Symposium on Algorithms (ESA 2017)* **87**, 13:1-13:13 (2017)
- [13] Perl, Y.; Shiloach, Y.: Finding Two Disjoint Paths Between Two Pairs of Vertices in a Graph, *Journal of the ACM* **25** (1), 1-9 (1978)